

T. B. M. M. (S. Sayısı : 49)

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/353)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md.

07/196-1311/01055

8.1.1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Önceki Hükümet döneminde hazırlanıp Başkanlığınıza sunulan ve İçtüzüğü'nün 78 inci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ilişik listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulunca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

1/748 Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md.

18/101-1980/01899

13.3.1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 12.3.1986 tarihinde kararlaştırılan «Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

G E R E K Ç E

15 Aralık 1950 tarihinde Brüksel'de imzalanan «Eşyanın Gümrük Kıymetine Mütedair Mukavelename» 12 Ocak 1955 tarih ve 6449 sayılı Kanunla kabul edilmiş ve Gümrük Kanunumuzun 65 inci maddesi bu Sözleşme hükümlerine göre düzenlenerek bugüne kadar uygulanmıştır.

Ancak, 1973 - 1979 yılları arasında Cenevre'de GATT çerçevesinde sürdürülen Tokyo Round Çok Tarafli Ticaret Müzakereleri sonucu ortaya çıkan Kod, Düzenleme ve Protokollardan «Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşmasının (GATT) VII. maddesinin uygulanmasına ilişkin Anlaşma» kısa adıyla «Cenevre Gümrük Kıymet Kodu» 1 Ocak 1981 tarihinde imzalanaarak, imzacı ülkeler açısından yürürlüğe girmiştir.

Sözkonusu Anlaşmanın, aralarında Türkiye'nin dış ticaretinde büyük payları olan 33 Gelişmiş ve Gelişme Yolundaki Ülke tarafından kabul edilmiş olması;

Uluslararası düzeyde aynı konuya ilişkin iki anlaşmanın uzun süre devam edemeyeceğinin, ülkemizin halen uygulamakta olduğu Brüksel Kıymet Sözleşmesi'nin ya kendiliğinden, ya da Gümrük İşbirliği Konseyince hazırlanacak bir tavsiye kararı uyarınca yürürlükten kalkabileceği;

Hükümetimizin uyguladığı serbest piyasa ekonomisi ve dış ticaretimizin serbestleştirilmesi hususları gözönünde bulundurularak yukarıda sözü edilen «Cenevre Gümrük Kıymet Kodu» nun kabulünde fayda ve lüzum mülhaza edilmektedir.

Sözkonusu Anlaşma Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yüksek tetkik ve tasviplerine arz olunur.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet

Meclisi Başkanlığı

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/353

Karar No. : 16

24 . 3 . 1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 23.3.1988 tarihli Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Gereğesinde de belirtildiği gibi hükümetimizin uyguladığı serbest piyasa ekonomisi ve dış ticaretimizin serbestleştirilmesi hususları gözönünde bulundurularak tasarı Komisyonumuzca da uygun mütalaa edilmiş ve usulüne uygun şekilde görüşülerek aynen kabul edilmiştir.

Tasarı, havalesi gereğince Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
M. Vehbi Dinçerler
Hattay
Kâtip
H. Adnan Tutkun
Amaçsya
Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur
Üye
Erol Güngör
İzmir
Üye
Esat Kıratlıoğlu
Nevşehir
Üye
Mehmet Topaç
Uşak

Sözcü
M. Cavit Kavak
İstanbul
Üye
T. Yaşar Gülez
Bolu
Üye
L. Yeniay Köseoğlu
İstanbul
Üye
Nurettin Yılmaz
Mardin
İmzada bulunamadı
Üye
Bahri Kibar
Ordu
Üye
Ali Şakir Ergin
Yozgat

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

4 . 5 . 1988

Esas No. : 1/353

Karar No. : 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve ön havalesi uyarınca Dışişleri Komisyonunda görüşülerek kabul edildikten sonra Komisyonumuza havale edilen «Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 4.5.1988 tarihinde yaptığı 32 nci birleşimde Dışişleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmasıyla görüldü.

Komisyonumuzda tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe giren «Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII. maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşma»nın neden 5 yıllık bir aradan sonra 5 Şubat 1986 tarihinde Hükümetimizce imzalanmış olduğu, Cenevre Gümrük Kıymet Kodunun kabulünde ülkemizin ne gibi menfaatlerinin bulunduğu, Eşyanın ticari kıymetinin tespitinin-

de her iki anlaşma ile getirilmiş olan sistemlerin hangisinin ticarî bünyemize daha uygun düşeceği gibi konulara değinilmiştir.

Hükümetçe verilen tamamlayıcı ve açıklayıcı bilgilerde; 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe giren kısa adıyla «Cenevre Gümrük Kıymet Kodu» anlaşmasının Türkiye tarafından 5 Şubat 1986 tarihinde imzalanmış olmasının gecikme kabul edilemeyeceğini yeni sisteme uyumun sağlanabilmesi için belli bir zamana ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve yeni anlaşma ile getirilen sistemin daha çağdaş ve objektif esaslara dayandığı vurgulanarak, ülkemiz açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

Dışişleri Komisyonunca aynen kabul edilen tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiş, anlaşmanın onaylandığının uygun bulunduğu dair 1 inci madde ile yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeler Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Kemal Akkaya</i>	<i>İlhan Aşkın</i>
Samsun	Bursa
Sözcü	
<i>İsmail Şengün</i>	<i>Mehmet Ali Bilici</i>
Denizli	Adana
<i>Mehmet Deliceoğlu</i>	<i>Nihat Türker</i>
Adıyaman	Afyon
<i>Onural Şeref Bozkurt</i>	<i>İbrahim Demir</i>
Ankara	Antalya
<i>Ünal Akkaya</i>	<i>Togay Gemalmaz</i>
Çorum	Erzurum
<i>Mehmet Kahraman</i>	<i>Erol Zeytinoğlu</i>
Erzurum	Eskişehir
<i>Abdulkadir Ateş</i>	<i>Abdullah Aykon Doğan</i>
Gaziantep	Isparta
<i>Hüsnü Okçuoğlu</i>	<i>Ali Topuz</i>
İstanbul	İstanbul
<i>N. Kemal Zeybek</i>	<i>Birgen Keleş</i>
İstanbul	İzmir
<i>Şevki Göğüsger</i>	<i>Sümer Oral</i>
Kırşehir	Manisa
<i>Cemal Seymen</i>	<i>Mahmut Öztürk</i>
Nevşehir	Niğde
<i>Şakir Şeker</i>	<i>Enis Tütüncü</i>
Sivas	Tekirdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe giren ve Hükümetimizce 5 Şubat 1986 tarihinde imzalanan «Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII. maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşma»nın (ekinde belirtilen rezervler beyan edilmek kaydıyla) onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	12 . 3 . 1986
<i>T. Özal</i>	
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Devlet Bakanı
<i>İ. K. Erdem</i>	<i>K. Oksay</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>A. M. Yılmaz</i>	<i>M. V. Dinçerler</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>A. Tenekeci</i>	<i>M. T. Titiz</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>A. Karaevli</i>	<i>M. N. Eldem</i>
Millî Savunma Bakan. V.	İçişleri Bakanı
<i>S. N. Türel</i>	<i>Y. Akbulut</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye ve Gümrük Bakanı
<i>V. Halefoğlu</i>	<i>A. K. Alptemoçin</i>
Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Y.	Bayındırlık ve İskân Bakanı
<i>H. H. Doğan</i>	<i>İ. S. Giray</i>
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Ulaştırma Bakanı
<i>M. Aydın</i>	<i>V. Atasoy</i>
Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
<i>H. H. Doğan</i>	<i>M. Kalemli</i>
Sanayi ve Ticaret Bakanı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
<i>H. C. Aral</i>	<i>S. N. Türel</i>
Kültür ve Turizm Bakanı	
<i>M. M. Taşçıoğlu</i>	

**DIŐIŐLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (GATT) VII. Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Dışişleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışişleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışişleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GÜMRÜK TARİFELERİ VE TİCARET GENEL ANLAŞMASININ VII. MADDESİNİN UYGULANMASINA DAİR ANLAŞMA

GENEL GİRİŞ

1. Bu Anlaşma çerçevesinde Gümrük Kıymetinin belirlenmesi için esas kaynak, 1 inci Maddede tanımlandığı şekliyle «Ticari İşlem Kıymeti» dir. Bu Madde, diğerleri meyanında, gümrük kıymetinin parçalarını meydana getirdiği kabul edilen belirli bazı unsurların alıcı tarafından üstlenildiği, ancak ithal eşyası için fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatta ayarlamalar öngören 8 inci Madde ile birlikte düşünülmelidir. 8 inci madde, aynı zamanda, ticari işlem kıymeti içinde satıcıdan alıcıya paradan ziyade belirli mallar ve hizmetler şeklini alan bazı yükümlülüklerin dahil edilmesini de öngörmektedir. 2 nci ve 7 nci Maddeler (7 nci Madde dahil) gümrük kıymetinin 1 inci Madde hükümleri çerçevesinde belirlenememesi halinde, nasıl belirleneceği konusundaki usulleri göstermektedir.

2. Gümrük kıymetinin 1 inci Madde hükümleri çerçevesinde belirlenememesi durumunda, gümrük idaresi ve ithalatçı, 2 nci ve 3 üncü Maddelerin hükümlerinin uygulanması suretiyle kıymetin esasını belirlemek amacıyla istişarede bulunurlar. Örneğin, ithalatçının, aynı veya benzeri ithal eşyasının gümrük kıymeti hakkında, ithal limanındaki gümrük idaresinin o anda elinde bulunmayan bazı bilgilere sahip olduğu durumlar olabilir. Tam tersine, Gümrük idaresi de aynı veya benzeri ithal eşyasının gümrük kıymeti hakkında, ithalatçının kolaylıkla edinmeyeceği bazı bilgilere sahip olabilir. Ticari gizliliğin gereklerine riayet ederek iki taraf arasında istişarede bulunma, gümrük kıymeti için doğru bir temelini tespit edilmesi amacıyla bilgilerin teati edilmesini sağlayacaktır.

3. 5 inci ve 6 ncı Maddeler, ithal eşyasının veya aynı veya benzeri ithal eşyasının ticari işlem kıymetine dayanılarak belirlenemediği durumlarda, Gümrük Kıymetinin tespit edilmesi için iki esas öngörmektedir. 5 inci Maddenin 1 inci paragrafı uyarınca gümrük kıymeti ithal ülkesinde satıcıyla bağlantılı olmayan alıcının ithal ettiği şekliyle satılan eşyanın fiyatı esas alınarak tespit edilir. İthalatçı, keza, istediği takdirde, ithalattan sonra işlenmiş veya değişikliğe tabi tutulmuş eşyanın 5 inci Madde çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmasını sağlama hakkına sahiptir. 6 ncı Madde uyarınca Gümrük kıymeti hesaplanmış kıymet esasına göre belirlenir. Bu iki metodun bazı güçlükler ortaya çıkarması nedeniyle ithalatçı, 4 üncü Madde hükümlerine göre, metodun uygulanış sırasını seçme hakkına sahip bulunmaktadır.

4. 7 nci Madde gümrük kıymetinin, daha önceki maddelerin hükümleri uyarınca tespit edilemediği durumlarda, nasıl belirleneceğini açıklamaktadır.

GİRİŞ

Bu Anlaşmanın Tarafları (bundan böyle Taraflar olarak anılacaktır), Çok Taraflı Ticaret Müzakerelerini göz önünde bulundurarak,

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının (bundan böyle Genel Anlaşma veya GATT olarak anılacaktır) amaçlarını geliştirmeyi ve Gelişme Yolundaki Ülkelerin Uluslararası ticaretine ilave çıkarlar sağlamayı arzu ederek,

Genel Anlaşmanın VII nci maddesi hükümlerinin önemini kabul ederek ve uygulamalarında daha fazla yeknesaklık ve kesinlik sağlamak için kurallar geliştirmeyi arzu ederek,

Eşyanın keyfi ya da itibarî gümrük kıymetlerinin kullanılmasını önleyen, adil, yeknesak ve tarafsız bir gümrük kıymeti sisteminin gerekli olduğunu kabul ederek,

Eşyanın gümrük kıymetinin esasının, mümkün olduğu ölçüde, değerlendirilecek eşyanın ticarî işlem kıymeti olması gerektiğini kabul ederek,

Gümrük kıymetini ticarî uygulamalarla uyumlu, basit ve adil kıstaslara dayanandırılması ve değerlendirme usullerinin tedarik kaynakları arasında fark gözetmeyen genel bir uygulama olması gerektiğini kabul ederek,

Değerlendirme işlemlerinin dumping ile mücadele için kullanılması gerektiğini kabul ederek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

BÖLÜM I

GÜMRÜK KIYMETİNE İLİŞKİN KURALLAR

Madde 1

1. İthal eşyasının gümrük kıymeti, eşyanın ticarî işlem kıymetidir, yani eşya, ithal ülkesine ihraç amacıyla satıldığında, fiilen ödenmiş ya da ödenecek olan ve 8 inci madde hükümlerine uygun olarak ayarlanmış fiyattır; şu şartla ki,

a) Eşyanın alıcı tarafından kullanımı ya da başkasına devri konusunda aşağıda belirtilenler dışında hiçbir kısıtlama olmamalıdır:

i) İthal ülkesi kanunları veya kamu idareleri tarafından konulmuş ya da gerekli görülen kısıtlamalar;

ii) Eşyanın yeniden satılabileceği coğrafi bölgeyi sınırlayan kısıtlamalar; ya da,

iii) Eşyanın kıymetini önemli ölçüde etkilemeyen kısıtlamalar.

b) Satış veya fiyat, değerlendirilmekte olan eşyaya ilişkin kıymeti, tespit edilemeyen şart ya da hükme tabi olmamalıdır.

c) 8 inci madde hükümleri uyarınca bir ayarlama yapmak mümkün olmadıkça, alıcı tarafından eşyanın sonradan yapılan satışı, devri ya da kullanımından hâsıl olan kazancın hiçbir bölümü dolaylı veya dolaysız şekilde satıcıya dönmemelidir.

d) Alıcı ile satıcı bağlantılı olmamalıdır, veya bağlantılı iseler, ticarî işlem kıymeti bu maddenin ikinci paragrafı hükümleri uyarınca gümrük amacıyla kabul edilebilir olmalıdır.

2. a) Ticarî işlem kıymetinin birinci paragraf kapsamında kabul edilebilir olup olmadığının tespitinde, alıcı ile satıcının 15 inci madde anlamında bağlantılı olmaları, ticarî işlem kıymetinin kabul edilmemesi için tek başına yeterli bir neden teşkil etmeyecektir. Böyle bir durumda satışa ilişkin şartlar incelenecek ve bağlantının fiyatı etkilememiş olması halinde ticarî işlem kıymeti kabul edilecektir. İthalatçı veya diğer kaynaklardan elde edilen bilgilere göre, gümrük idaresinin bağlantının fiyatı etkilediği görüşünü benimsemesine yol açacak nedenler varsa, bu nedenleri ithalatçıya bildirecek ve cevaplayabilmesi için ona makul bir imkân tanınacaktır. İthalatçı talep ettiği takdirde, bu nedenler kendisine yazılı olarak iletilecektir.

b) Bağlantılı kişiler arasındaki bir satışta, ithalatçının, ticarî işlem kıymetinin, aynı veya hemen hemen aynı zamanlarda oluşan, aşağıdaki kıymetlerden birine çok yaklaştığını kanıtlaması halinde bu ticarî işlem kıymeti kabul edilecek ve eşya birinci paragraf hükümlerine uygun olarak değerlendirilecektir:

i) Aynı ya da benzeri eşyanın aynı ithal ülkesine ihracı için bağlantılı olmayan alıcılara yapılan satışlardaki ticarî işlem kıymeti;

ii) 5 inci madde hükümlerine göre belirlenmiş olan aynı veya benzeri eşyanın gümrük kıymeti;

iii) 6 ncı madde hükümlerine göre belirlenmiş olan aynı veya benzeri eşyanın gümrük kıymeti;

(* iv) Karşılaştırılan herhangi bir ticarî işlemdeki satıcıların bağlantılı olmamaları kaydıyla, farklı bir üretim ülkesinden gelen aynı eşyanın aynı ithal ülkesine ihracında bağlantılı olmayan alıcılara satışındaki ticarî işlem kıymeti.

Yukarıdaki kıstasların uygulanmasında, ticaret seviyeleri, miktar seviyeleri, 8 inci maddede sayılan unsurlar ve alıcı ile kendisinin bağlı olmadığı satışlarda satıcının yüklendiği masraflar ile alıcı ile bağlantısı olması halindeki satışlarda üstlenmediği masraflar arasında ortaya çıkan farklılıklar mutlaka dikkate alınacaktır.

c) Yukarıdaki 2/(b) paragrafında sayılan kıstaslar ithalatçının isteği üzerine ve sadece kıyaslama amacıyla kullanılacaktır. 2(b) paragrafına dayanılarak yerine kaim olacak kıymetler belirlenemez.

Madde 2

1. a) İthal eşyasının gümrük kıymeti birinci madde hükümlerine göre belirlenmiyorsa, gümrük kıymeti, aynı ithal ülkesine ihraç amacıyla satılan ve değerlendirilecek eşya ile aynı ya da hemen hemen aynı zamanda ihraç edilen aynı eşyanın ticarî işlem kıymetidir.

b) Bu maddenin uygulanmasında, aynı ticarî seviyede ve hemen hemen aynı miktarda satılmış olan aynı eşyanın ticarî işlem kıymeti kullanılarak gümrük kıymeti belirlenecektir. Bu tür bir satış bulunmadığı takdirde, ticarî seviye ve/veya miktara ilişkin farklılıklar dikkate alınarak ayarlanmış, değişik ticarî seviye ve/veya miktarda sa-

(* Anlaşmanın 1 inci maddesinin 2 b) iv) paragrafında yer alan hüküm, Anlaşma Protokolünün 1, 1 paragrafı ile kaldırılmıştır.

tılmış aynı eşyanın ticarî işlem kıymeti kullanılacaktır. Ancak kıymetin artmasına ya da azalmasına neden olan bu tür ayarlamalar, ayarlamaların makul ve doğruluğunu açıkça gösteren delillere dayandırılmalıdır.

2. 8 inci maddenin 2 nci paragrafında belirtilen maliyet ve masrafların ticarî işlem kıymetine dahil edildiği hallerde bu kıymet, uzaklık ve taşımacılık türü farklılıklar nedeniyle ithal eşyası ile söz konusu aynı eşyaya yapılan harcamalar arasında olabilecek önemli farklılıklar dikkate alınarak bir ayarlama yapılır.

3. Bu maddenin uygulanması sırasında aynı eşyanın birden fazla ticarî işlem kıymeti bulunduğu takdirde, ithal eşyasının gümrük kıymetinin tespitinde bunlardan en düşük olanı kullanılır.

Madde 3

1. a) İthal eşyasının gümrük kıymeti 1 inci ve 2 nci madde hükümlerine göre belirlenemiyorsa, gümrük kıymeti, aynı ithal ülkesine ihraç amacıyla satılan ve değerlendirilecek eşya ile aynı ya da hemen hemen aynı zamanda ihraç edilen benzeri eşyanın ticarî işlem kıymeti olacaktır.

b) Bu maddenin uygulanmasında gümrük kıymeti, aynı ticarî seviyede ve hemen hemen aynı miktarda satılmış olan benzeri eşyanın ticarî işlem kıymeti kullanılarak belirlenecektir. Bu tür bir satış bulunmadığı takdirde, ticarî seviye ve/veya miktara ilişkin farklılıklar dikkate alınarak ayarlanmış, değişik ticarî seviye ve/veya miktarda satılmış benzeri eşyanın ticarî işlem kıymeti kullanılır; ancak kıymetin artmasına ya da azalmasına neden olan bu tür ayarlamalar, ayarlamaların makul ve doğruluğunu açıkça gösteren delillere dayandırılmalıdır.

2. 8 inci maddenin 2 nci paragrafında belirtilen, maliyet ve masrafların ticarî işlem kıymetine dahil edildiği durumlarda, uzaklık ve taşımacılık türü farklılıklar nedeniyle ithal eşyası ile söz konusu benzeri eşyanın maliyet ve masrafları arasında olabilecek önemli farklılıklar dikkate alınarak bir ayarlama yapılacaktır.

Madde 4

İthal eşyasının gümrük kıymeti 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeler hükümleri uyarınca belirlenemiyorsa, gümrük kıymeti 5 inci madde hükümlerine göre belirlenir; gümrük kıymeti bu maddeye göre de belirlenemiyorsa 6 ncı madde hükümlerine göre belirlenir; ancak ithalatçının isteği üzerine 5 inci ve 6 ncı maddelerin uygulama sıraları değiştirilebilir.

Madde 5

1. a) Eğer ithal eşyası ya da ithal edilmiş aynı veya benzeri eşya, ithal ülkesinde ithal edilmiş olduğu şekilde satılmış ise, bu madde uyarınca ithal eşyasının gümrük kıymeti, değerlendirilecek eşyanın ithali sırasında ya da hemen hemen aynı zamanda alıcı ile bağlantılı olmayan kişilere satılan en yüksek toplam miktardaki ithal eşyasını ya da ithal edilmiş aynı veya benzeri eşyanın satışındaki birim fiyatına, aşağıdaki unsurlara ilişkin indirimler yapılmak suretiyle dayandırılır:

i) Bu ÷lkeye ithal edilen aynı tip veya aynı kategorideki eşya için genellikle ödenmiş ya da ödenmesinde anlaşmaya varılmış komisyonlar ile bu satışlara ilişkin genellikle uygulanan kâr hadleri ve genel harcamalar;

ii) İthal ÷lkesinde tahakkuk eden mutat taşıma ve sigorta harcamaları ile buna bağılı harcamalar;

iii) Gerektiğinde 8 inci maddenin 2 nci paragrafında öngör÷len maliyet ve masraflar; ve,

iv) Eşyanın ithali ve satışı nedeniyle ithal ÷lkesinde ödenecek gümrük vergisi ve diğ er millî vergi ve resimler.

b) Eğer ithal eşyası veya ithal edilmiş aynı veya benzeri eşya, değerlendirilecek eşyanın ithali sırasında ya da hemen hemen aynı zamanda satılmamış ise, bu maddenin 1 (a) paragrafındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla gümrük kıymeti, değerlendirilecek eşyanın ithalinden sonraki en yakın tarihte, ancak bu ithalattan itibaren 90 gün içinde, ithal ÷lkesinde ithal edildikleri şekilde satışlarındaki ithal eşyasının ya da ithal edilmiş aynı veya benzeri eşyanın birim fiyatına dayandırılacaktır.

2. Eğer ne ithal eşyası ne de ithal edilmiş aynı ya da benzeri eşya ithal ÷lkesinde ithal edildiği şekilde satılmamış ise, ithalatçı talep ettiği takdirde, gümrük kıymeti, ithal eşyasının işlenmesi veya değişiklik görmesini müteakiben alıcı ile bağılantılı olmayan kişilere en yüksek toplam miktarda yapılan satışlarındaki birim fiyatına dayandırılacaktır; ancak işleme ve değişiklikten ileri gelen katma değerler ile, bu maddenin 1 (a) paragrafında öngör÷len indirimler dikkate alınmalıdır.

Madde 6

1. Bu madde hükümleri uyarınca ithal eşyasının gümrük kıymeti hesaplanmış bir kıymete dayandırılır. Hesaplanmış kıymet aşığıdaki unsurların toplamına eşittir :

a) İthal eşyasının imalinde kullanılan malzemelerin ve imalat veya sair işlemlerin bedeli veya kıymeti;

b) İhraç ÷lkesi imalatçıları tarafından değerlendirilecek eşya ile aynı tip ya da kategorideki eşyanın ithal ÷lkesine ihracındaki satışına genellikle dahil edilen kâr ve genel harcamalara eşit bir miktar;

c) 8 inci maddenin 2 nci paragrafı uyarınca her Tarafın seçmiş olduğu değerlendirme konusundaki tercihine göre gerekli olan diğ er bütün harcamaların bedeli ya da kıymeti.

2. Hiçbir Taraf hesaplanmış kıymetin tespiti amacıyla kendi toprakları üzerinde yerleşmemiş bir kişiden hesaplarının ya da diğ er kayıtlarının incelenmeye sunulmasını veya buna müsaade edilmesini talepte bulunamaz veya bu kişileri zorlayamaz. Ancak, bu madde hükümleri uyarınca gümrük kıymetinin belirlenmesi amacıyla eşyanın imalatçısı tarafından sunulan bilgilerin doğruluğunun ithal ÷lkesi yetkilileri tarafından başka bir ÷lkede araştırılması, eşyanın imalatçısının muvafakıyla ve bu yetkililerce söz konusu ÷lke hükümetine yeterli bir süre önceden ihbarda bulunulması ve bu hükümetin araştırmaya karşı çıkmaması şartıyla mümkündür.

Madde 7

1. İthal eşyasının gümrük kıymeti 1 ila 6 ncı maddeler (6 ncı madde dahil) hükümlerine göre belirlenemiyorsa, bu Anlaşmanın ve Genel Anlaşmanın VII nci maddesinin ilkeleri ve genel hükümlerine uygun makul yöntemlere ve ithal ülkesinde bulunabilen verilere dayanılarak tespit edilecektir.

2. Bu madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kıymeti aşağıdaki hususlara dayandırılmaz :

- a) İthal ülkesinde üretilen eşyanın bu ülkedeki satış fiyatı;
- b) İki farklı kıymetten yüksek olanının gümrük açısından kabul edilmesini öngören bir sistem;
- c) Eşyanın ihraç ülkesindeki iç pazar fiyatı;
- d) Aynı ya da benzeri eşyanın 6 ncı madde hükümlerine uygun olarak hesaplanmış kıymeti dışındaki maliyet değeri;
- e) İthal ülkesinden başka bir ülkeye ihraç edilmek üzere satılmış eşyanın fiyatı;
- f) Asgarî gümrük kıymetleri; veya
- g) Keyfi veya itibarî kıymetler.

3. İthalatçı talep ettiğinde, bu madde hükümlerine göre belirlenen kıymet ve bu kıymetin belirlenmesinde kullanılan yöntem kendisine yazılı olarak bildirilecektir.

Madde 8

1. Birinci madde hükümleri uyarınca gümrük kıymetinin belirlenmesinde ithal eşyasının fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatına aşağıdaki unsurlar ilave edilir. :

a) Eşyanın fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatına dahil edilmemiş, ancak alıcı tarafından yüklenilmiş olduğu ölçüde aşağıdaki unsurlar :

- i) Alış komisyonları dışındaki komisyon ve simsarlık giderleri;
- ii) Söz konusu eşya ile gümrük açısından tek eşya muamelesi gören konteynerlerin bedeli;

iii) İşçilik veya malzeme dahil ambalaj bedeli;

b) Fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyata dahil edilmediği ölçüde ve ithal eşyasının üretimi ve ihracı amacıyla satışı ile ilgili olarak kullanılmak üzere, alıcı tarafından doğrudan veya dolaylı şekilde bedelsiz veya indirimli bir bedel karşılığı sağlanmış, aşağıda belirtilen malzeme ve hizmetlerin uygun biçimde paylaştırılmış kıymeti :

- i) İthal eşyasına katılan malzeme, aksam, parçalar ve benzeri unsurlar;
- ii) İthal eşyasının üretimi sırasında kullanılan aletler, damgalar, kalıplar ve benzeri unsurlar;

iii) İşçilik veya malzeme dahil ambalaj bedeli;

iv) İthal eşyasının üretimi için gerekli olan ve ithal ülkesi dışında herhangi bir yerde üstlenilmiş mühendislik, geliştirme, sanat ve çizim çalışmaları, plan ve eskizler;

c) Fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyata dahil edilmediği ölçüde değerlendirilecek eşyanın satış şartı olarak, dolaylı ya da dolaysız, alıcının ödemek zorunda olduğu, değerlendirilecek eşyanın royalti haklarına ilişkin bedeller;

d) Satıcıya doğrudan ya da dolaylı olarak dönen, ithal eşyasının her türlü tekrar satışı, devri ya da kullanımından elde edilen hâsılatın tümünün kıymeti.

2. Her Taraf, kendi yasasının hazırlanmasında, aşağıdaki unsurların tümünün ya da bir kısmının gümrük kıymetine dahil edilmesi veya hariç tutulmasına ilişkin önlemler alır :

a) İthal eşyanın ithal limanı ya da yerine kadar yapılmış taşıma masrafları;

b) İthal eşyasının ithal limanı ya da yerine kadar taşınması ile ilgili yükleme, boşaltma ve elden geçirme masrafları, ve

c) Sigorta bedeli.

3. Bu maddeye göre fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyata yapılacak ilaveler objektif ve ölçülebilir verilere dayandırılacaktır.

4. Gümrük kıymetinin belirlenmesinde fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyata bu maddede öngörülenlerin dışında hiçbir ilave yapılmayacaktır.

Madde 9

1. Gümrük kıymetinin belirlenmesinde paranın çevrilmesinin gerekli olduğu hallerde kullanılacak değişim oranı, söz konusu ithal ülkesi yetkili makamlarınca resmen yayınlanan ve bu tür bir yayın belgesinde kapsanan süre içinde bu paranın ticarî işlemlerdeki günlük kurunu ithalatçı ülke parası ile mümkün olduğu kadar etkin bir şekilde yansıtan oran olacaktır.

2. Kullanılacak değişim oranı, her Tarafın tercihinine göre, ya ithalat sırasında ya da ihracat sırasında yürürlükte olan orandır.

Madde 10

Gümrük değerlendirmesi amacıyla gizli niteliği olan veya gizlilik şartıyla sağlanmış bulunan tüm bilgiler, ilgili yetkililer tarafından çok gizli işlemi görecektir, hukukî davalar çerçevesinde açıklanması zorunlu bulunduğu durumlar hariç, bunu sağlayan kişi ya da hükümetin özel izni olmaksızın açıklanmayacaktır.

Madde 11

1. Her Tarafın mevzuatı, gümrük kıymetinin belirlenmesinde ithalatçının ya da vergiyi ödemekle yükümlü herhangi bir kişinin ceza görmeden itiraz hakkına sahip olmasını öngörecektir.

2. Ceza görmeksizin ilk itiraz hakkı gümrük idaresi içinde bir makama ya da bir kuruluşa yapılabilir, ancak her Tarafın mevzuatı cezasız olarak bir adli makama itiraz hakkı öngörecektir.

3. İtiraza ilişkin kararın bildirimini itiraz sahibine yapılır ve gerekçesi yazılı olarak kendisine verilir. İtiraz sahibi müteakip itiraz hakları konusunda da aydınlatılır.

Madde 12

Bu Anlaşmayı yürürlüğe koyan yasalar, yönetmelikler, adli kararlar ve genel uygulamaya ilişkin genelgeler GATT'ın X uncu maddesine uygun olarak ithalatçı ülke tarafından yayınlanır.

Madde 13

İthal eşyasının gümrük kıymetinin belirlenmesinde, bu gümrük kıymetinin nihai tespitinin geciktirilmesi zorunluysa, ithalatçı, buna rağmen, gerektiği takdirde eşya için nihai olarak ödeyebileceği gümrük vergilerini karşılayan teminat, depozito veya bir başka uygun garanti sağlamak şartıyla, eşyalarını gümrükten çekebilecektir. Her Tarafın mevzuatı bu şartlara uygulanabilecek hükümleri öngörecektir.

Madde 14

Bu Anlaşmanın birinci ekinde yer alan Notlar Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasıdır ve bu Anlaşmanın maddeleri bu maddelere ilişkin notlar ile bağlantılı olarak mütalaa edilir ve uygulanır. II ve III No. lu ekler de bu Anlaşmanın ayrılmaz parçalarıdır.

Madde 15

1. Bu Anlaşmada :

- a) «İthal eşyasının gümrük kıymeti» deyimi, ithal eşyasından ad valorem gümrük vergisi alınması amacıyla tespit edilmiş bulunan eşyanın kıymeti anlamına gelir;
- b) «İthal ülkesi» deyimi, ithalatın yapıldığı ülke ya da gümrük bölgesi anlamına gelir; ve
- c) «İmal edilmiş» deyimi, yetiştirilmiş, üretilmiş ve topraktan çıkarılmış anlamını da kapsar.

2. a) Bu Anlaşmadaki «aynı eşyalar» deyimi, fizikî özellikleri, kalitesi ve tanındığı özellikleri de dahil olmak üzere bütün hususlarda aynı olan eşya anlamına gelir. Görünüşteki küçük farklılıklar, diğer hususlarda tanıma uyan eşyanın aynı eşya sayılmasını önlemez.

b) Bu Anlaşmadaki «benzeri eşya» deyimi, bütün hususlarda aynı olmamakla birlikte, bunların aynı fonksiyonları yerine getirmelerini ve ticarî açıdan birbirlerini ikame etmelerini sağlayan benzeri özellikler gösteren ve benzer maddelerden oluşan eşya anlamına gelir. Eşyanın kalitesi, tanındığı özellikleri ve bir ticaret markasının bulunması, eşyanın benzer nitelikte olmasını belirlemek için nazara alınması gereken faktörler arasındadır.

c) «Aynı eşya» veya «benzer eşya» deyimleri, ithalatçı ülkede yapılmış olması nedeniyle 8 inci maddenin 1 (b) (iv) paragrafı uyarınca ayarlama yapılamayan mühendislik, geliştirme, sanat, çizim çalışmaları, plan ve eskizleri içeren veya yansıtan eşyayı kapsamaz.

d) Bir eşya, ancak değerlendirilecek eşya ile aynı ülkede üretildiği takdirde «aynı eşya» ya da «benzeri eşya» sayılır.

e) Duruma göre, değerlendirilecek eşyayı üreten aynı kişi tarafından üretilmiş aynı ya da benzer eşya bulunmadığı takdirde, ancak o zaman farklı kişi tarafından üretilen eşya dikkate alınır.

3. Bu Anlaşmadaki «aynı kategori ya da aynı tip eşya» deyimi, belirli bir endüstri ya da belirli bir üretim sektörü tarafından üretilmiş bir grup veya bir dizi eşya kapsamına giren eşya anlamına gelir ve bunlarla aynı veya benzer eşyayı kapsar.

4. Bu Anlaşmanın uygulanmasında kişiler, ancak aşağıdaki hallerde bağlantılı sayılır :

- a) Birbirlerinin işyerlerinde memur ya da idareci iseler;
- b) Hukuken ortak kabul ediliyorlarsa;
- c) İşveren ve işçi iseler;
- d) Herhangi bir kişi her ikisinin hisse senedi ya da oy hakkı ile çıkarılmış hisselerin % 5 veya daha fazlasının doğrudan ya da dolaylı sahibi, kontrol edeni veya elinde bulundurana ise;
- e) Biri diğerini dolaylı ya da dolaysız kontrol ediyorsa;
- f) Her ikisi de üçüncü bir kişi tarafından dolaylı ya da dolaysız kontrol edilmekte ise;
- g) Her ikisi üçüncü bir kişiyi dolaylı ya da dolaysız kontrol ediyorlarsa; veya
- h) Aynı ailenin üyesi iseler.

5. Biri diğerinin, her ne şekilde ifade edilirse edilsin, tek acentesi, tek dağıtıcısı ya da tek satıcısı olması nedeniyle iş ortağı sayılan kişiler, bu maddenin 4 üncü paragrafındaki kısıtlara uymaları halinde bu Anlaşma uyarınca bağlantılı sayılırlar.

Madde 16

Yazılı isteği üzerine ithalatçı, ithal ülkesi gümrük idaresinden ithal etmiş olduğu eşyanın gümrük kıymetünün tespit yönteminin yazılı açıklanmasını isteme hakkına sahiptir.

Madde 17

Bu Anlaşmanın hiçbir hükmü, bir gümrük idaresinin gümrük değerlendirmesi amacıyla sunulan her türlü bildiri, belge veya beyannamenin doğruluk ya da gerçekliğini arama hakkını kısıtlayacak ya da bu hakkına şüphe düşürecek şekilde yorumlanamaz.

BÖLÜM II

IDARE, DANIŞMA VE ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Kuruluşlar

Madde 18

Bu Anlaşmaya göre aşağıdaki komiteler kurulacaktır :

1. Anlaşmanın taraflarının her birinden oluşan bir Gümrük Kıymeti Komitesi (bundan böyle «Komite» olarak anılacaktır) kurulacaktır. Komite kendi başkanını seçecek ve Taraflara, bu Anlaşmanın yürütülmesini ya da amaçlarının geliştirilmesini etkileyebilen, bir Tarafın gümrük değerlendirme sisteminin idaresine ilişkin konular üzerinde danışmalar yapma fırsatını vermek ve Taraflarca kendisine tevdi edilecek diğer görevleri yerine getirmek amacı ile her sene normal olarak bir defa ya da bu Anlaşmanın ilgili hükümlerince öngörülen usullere göre toplanacaktır. GATT Sekreteryası Komitenin de Sekreterliğini yüklenecektir.

2. Gümrük İşbirliği Konseyinin himayesinde Anlaşmanın II No. lu Ek'inde belirtilen sorumlulukları yerine getirecek ve bu ekte yer alan içtüzüğe uygun olarak çayışacak bir Gümrük Kıymeti Teknik Komitesi (bundan böyle Teknik Komite olarak anılacaktır) kurulacaktır.

Danışmalar

Madde 19

1. Diğer bir Taraf diğer bir Tarafın ya da Tarafların faaliyetleri sonucu, bu Anlaşmadan doğan çıkarlarının doğrudan veya dolaylı bir şekilde ortadan kalktığını ya da zarar gördüğünü veya bu Anlaşmanın herhangi bir amacına ulaşmanın engellendiğini düşünecek olursa, soruna karşılıklı olarak tatminkâr bir çözüm bulmak amacıyla söz konusu Taraf ya da Taraflarla görüşme talep edebilir. Her Taraf diğer bir Taraftan gelen görüşme talebini anlayışla inceleyecektir.

2. İlgili Taraflar talep edilen müzakerelere derhal başlayacaklardır.

3. Bu Anlaşmanın işleyişini etkileyen belirli bir konu üzerinde görüşmeler yapan Taraflar, bu görüşmeleri makul olan en kısa süre içinde tamamlamaya çalışacaklardır. Teknik Komite görüşmeler yapan Taraflara, istek üzerine, tavsiye ve yardımlarda bulunacaktır.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Madde 20

1. 19 uncu maddeye göre yapılan danışmalarda, ilgili Taraflar arasında tatminkâr bir sonuca ulaşılamazsa, Komite, anlaşmazlık halindeki Taraflardan birinin talebi üzerine ve böyle bir talebin alınmasından sonraki otuz gün içinde, karşılıklı tatminkâr bir çözümü kolaylaştırmak amacıyla sorunu araştırmak üzere toplanacaktır.

2. Sorunun incelemesi ve takip edilecek usulün seçiminde Komite, anlaşmazlık konularının ticarî politika mülahazalarına mı yoksa ayrıntılı teknik inceleme gerektiren sorunlara mı ilişkin olduğu hususunu dikkate alacaktır. Komite, kendi inisiyatif ile Teknik Komiteden aşağıda 4 üncü paragrafta öngörüldüğü şekilde, teknik inceleme gerektiren sorunların bir araştırmasını yapmasını isteyebilir. Konuların teknik nitelikli sorunlara ilişkin olduğunu düşünen anlaşmazlık halindeki Taraflardan birinin talebi üzerine, Komite, Teknik Komiteden böyle bir inceleme yapmasını talep edecektir.

3. Anlaşmazlığın çözümlenmesi işleminin herhangi bir aşamasında, üzerinde inceleme yapılan konular hakkında yetkili kuruluşlar ve uzmanlarla danışmalar yapılabilir; bu tür kuruluş ve uzmanlardan gerekli bilgi ve yardım talep edilebilir. Komite, anlaşmazlık konusu ile ilgili olarak, Teknik Komite tarafından yapılmış bulunan bütün çalışmaların sonuçlarını dikkate alacaktır.

Teknik Sorunlar

4. Yukarıdaki 2 nolu paragraf hükümleri çerçevesinde; talep edildiğinde, Teknik Komite sorunu inceleyecek ve anlaşmazlık halindeki Taraflar arasında karşılıklı anlaşma ile bu dönem uzatılmadıkça, teknik konunun kendisine intikal ettirildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Komite'ye rapor verecektir.

Özel Gruplar Kurulması

(Paneller)

5. Konunun Teknik Komite'ye intikal ettirilmediği durumlarda, Komite'den sorunun incelenmesinin talep edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde karşılıklı tatminkâr bir sonuca ulaşılmadığı taktirde, anlaşmazlık halindeki Taraflardan birinin talebi üzerine Komite bir özel grup kuracaktır. Sorunun Teknik Komite'ye havale edildiği hallerde, Teknik Komite'nin Komite'ye raporunu sunduğu tarihten itibaren bir ay içinde karşılıklı tatminkâr bir sonuca ulaşamadığı taktirde, anlaşmazlık halindeki Taraflardan birinin talebi üzerine Komite özel bir grup kuracaktır.

6. a) Özel bir grup kurulduğu zaman, bu grup Ek III de belirtilen usullere göre yönetilecektir.

b) Teknik Komite, anlaşmazlık konusunun teknik yönleri hakkında bir rapor sunmuş ise, özel grup bu raporu anlaşmazlık konusunun teknik yönlerini incelemeye esas almak üzere kullanacaktır.

Yükümlülüklerin yerine getirilmesi

7. İncelemenin tamamlanmasından veya Teknik Komite ya da özel grup raporunun Komite'ye sunulmasından sonra, Komite sorunu derhal inceleyecektir. Özel grup raporları ile ilgili olarak Komite, normal olarak raporun alınmasını takip eden otuz gün içerisinde gerekli tedbiri alacaktır. Bu tedbir aşağıdakileri kapsayacaktır :

i) Sorunun oluşumuna ilişkin açıklamayı havi bir bildiri, ve

ii) Anlaşmanın bir ya da daha fazla Tarafına yapacağı tavsiyeler veya uygun göreceği diğer şekillerdeki düzenlemeler.

8. Tavsiyelerin yöneltildiği bir Taraf bunları uygulamasının mümkün olmadığını düşündüğü taktirde, nedenlerini yazılı olarak derhal Komite'ye bildirecektir. Bu durumda, Komite, ne tür bir tedbir alması gerektiğini inceleyecektir.

9. Komite şartların bu tür bir tedbiri haklı kılacak ölçüde ciddi olduğunu düşündüğü taktirde, Anlaşmanın bir ya da daha fazla Tarafına, bu Anlaşmadan doğan yükümlülüklerini, diğer bir veya daha fazla Tarafa karşı askıya alma yetkisini, şartların böyle gerektirdiği sonucuna varmış ise, verebilir.

10. Komite, tavsiyelerde bulunduğu ya da belli düzenlemeler dermeyeran ettiği konuları gözetim altında tutacaktır.

11. Taraflar arasında, bu Anlaşma çerçevesinde hak ve yükümlülüklerle ilişkin bir anlaşmazlık ortaya çıktığı taktirde, Taraflar XXIII üncü maddeye başvurma hakkı dahil olmak üzere, GATT çerçevesinde sahip oldukları haklardan yararlanmadan önce, bu Anlaşmaya göre anlaşmazlıkların çözümlenmesi usullerinden tümüyle geçmelidirler.

BÖLÜM III

ÖZEL VE FARKLI İŞLEM

Madde 21

1. Anlaşmaya Taraf olan Gelişme Yolundaki Ülkeler, Anlaşmanın bu ülkeler için yürürlüğe girmesinden itibaren, Anlaşma hükümlerinin uygulanmasını, beş yılı geçmeyen bir süre için erteleyebilirler. Anlaşmanın uygulanmasını ertelemeyi seçen Anlaşmaya Taraf Gelişme Yolundaki Ülkeler buna göre GATT ÂKİT TARAFLAR Genel Direktörüne bildirimde bulunacaklardır.

2. Yukarıdaki birinci paragrafa ilave olarak, Anlaşmaya Taraf olan Gelişme Yolundaki Ülkeler, birinci maddenin 2 b) iii) paragrafı ve 6 ncı maddenin uygulanmasını, bu Anlaşmanın diğer bütün hükümlerinin uygulanmasını takip eden üç yılı geçmeyen bir süre için erteleyebilirler. Bu paragrafta belirtilen hükümlerin ertelenmesini seçen Anlaşmaya Taraf Gelişme Yolundaki Ülkeler bu kararlarını GATT ÂKİT TARAFLAR Genel Direktörüne bildireceklerdir.

3. Anlaşmaya Taraf Gelişmiş Ülkeler, üzerinde karşılıklı olarak anlaşmaya varılmış şartlarda, talepte bulunan Gelişme Yolundaki Ülkelere teknik yardım sağlayacaklardır. Bu esasa göre, Anlaşmaya Taraf Gelişmiş Ülkeler, diğerleri meyanında, personel eğitimi, uygulama tedbirlerinin hazırlanmasında yardım, gümrük kıymetinin belirlenmesi konusundaki metodolojiye ilişkin bilgi kaynaklarından yararlanma ve bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması hakkında tavsiyeler de dahil olmak üzere, teknik yardım programları düzenleyeceklerdir.

BÖLÜM IV

SON HÜKÜMLER

Kabul ve Katılma

Madde 22

1. Bu Anlaşma GATT Âkit Tarafları hükümetleri ile Avrupa Ekonomik Topluluğunun kabullerine, imza yoluyla veya diğer şekillerle açıktır.

2. Bu Anlaşma, GATT'a geçici olarak katılan hükümetlerin, geçici olarak katılmalarını sağlayan belgelerinde yer alan haklarını ve yükümlülüklerini de dikkate almak suretiyle bu Anlaşmadan doğan hak ve yükümlülüklerin bilfiil uygulanmasına ilişkin şartlar çerçevesinde imza yoluyla ya da diğer şekillerde kabullerine açık olacaktır.

3. Bu Anlaşma, Anlaşmadan doğan hak ve yükümlülüklerin etkili bir şekilde uygulanmasına ilişkin olarak bu Hükümet ile Taraflar arasında, üzerinde anlaşmaya varılacak şartlar çerçevesinde, bu şartları belirten bir katılma belgesinin GATT ÂKİT TARAFLAR Genel Direktörüne sunulması suretiyle diğer hükümetlerin katılmasına açık olacaktır.

4. Kabule ilişkin olarak, Genel Anlaşmanın XXVI, 5 a) ve b) Maddesi hükümleri uygulanır.

Rezervler

Madde 23

Diğer Tarafların muvafakatı olmaksızın bu Anlaşmanın hiçbir hükmüne rezerv konulamaz.

Yürürlüğe Girme

Madde 24

Bu Anlaşma, o tarihe kadar kabul etmiş veya katılmış hükümetler (*) için 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe girecektir. Diğer her bir hükümet için ise, Anlaşmayı kabul veya katılma tarihini izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

Ulusal Mevzuat

Madde 25

1. Bu Anlaşmayı kabul eden veya katılan her hükümet, Anlaşmanın kendisi için yürürlüğe girme tarihinden geç olmamak üzere, kanun, tüzük ve idari işlemlerinin Anlaşma hükümlerine uygunluğunu sağlayacaktır.

2. Anlaşmanın bütün Tarafları, Anlaşmaya ilişkin olarak kanunlarında, tüzüklerinde ve bunların uygulanmasında yapmış oldukları bütün değişiklikleri Komite'ye bildireceklerdir.

Gözden Geçirme

Madde 26

Komite bu Anlaşmanın amaçlarını dikkate alarak, uygulanmasını ve işleyişini her sene gözden geçirecektir. Komite bu tür gözden geçirmelerin kapsadığı dönemlerdeki gelişmeleri her sene GATT ÂKİT TARAF LARI'na bildirecektir.

Değişiklikler

Madde 27

Taraflar, diğerleri meyanında, uygulamadan kazanılan tecrübeleri de dikkate alarak, bu Anlaşmada değişiklikler yapabilirler. Komite tarafından belirlenen yöntemlere uygun olarak yapılan bir değişiklik Taraflarca uygun görülürse, bu değişiklik herhangi bir Taraf için o kabul edinceye kadar yürürlüğe girmez.

Çekilme

Madde 28

Herhangi bir Taraf Anlaşmadan çekilebilir. Çekilme, GATT ÂKİT TARAF LAR Genel Direktörü tarafından yazılı bildirim alınması tarihinden itibaren altmış günün hitamında geçerli olur. Bu bildirim alınması üzerine Anlaşmanın taraflarından biri Komite'yi derhal toplantıya çağırabilir.

(*) «Hükümetler» deyiminin Avrupa Ekonomik Topluluğunun yetkili makamlarını içerdiği kabul edilmektedir.

Sekreteryaya

Madde 29

Gümrük İşbirliği Konseyi tarafından sekreteryaya hizmetleri yüklenilen münhasıran Teknik Komite'ye verilen sorumluluklar dışında, bu Anlaşmanın sekreteryaya hizmetleri GATT Sekreteryası tarafından yürütülür.

Tevdi

Madde 30

Bu Anlaşma, Anlaşmanın onaylı bir örneğini, 27 nci Maddeye uygun olarak yapılan bütün değişiklikleri, 22 nci Maddeye uygun olarak yapılan kabul ve katılmalara ilişkin bildirimleri ve 28 inci Maddeye uygun olarak yapılan yazılı çekilme bildirimlerini bu Anlaşmanın bütün Taraflarına ve her GATT Âkit Tarafına derhal iletilecek olan GATT ÂKİT TARAFLAR Genel Direktörüne tevdi edilir.

Kayıt

Madde 31

Bu Anlaşma, Birleşmiş Milletler Anlaşmasınının 102 nci Maddesi hükümlerine uygun olarak kaydedilecektir.

Bin dokuzyüz yetmiş dokuz yılı oniki Nisan gününde Cenevre'de İngilizce, Fransızca ve İspanyolca her üç metin de aynı derece geçerli olmak üzere tek nüsha olarak hazırlanmıştır.

EK I

YORUM NOTLARI

Genel Not

Değerlendirme yöntemlerinin peşpeşe uygulanması

1. Birinci ila 7 nci Maddeler, 7 nci Madde dahil, ithal eşyasının gümrük kıymetinin bu Anlaşma hükümlerine göre nasıl tespit edileceğini tarif eder. Değerlendirme yöntemleri uygulama sıralarına göre belirtilmiştir. Gümrük kıymetinin tespiti için ilk yöntem birinci maddede tanımlanmıştır ve ithal eşyası bu maddede öngörülen şartların yerine getirildiği her durumda, bu madde hükümlerine uygun olarak değerlendirilecektir.

2. Gümrük kıymetinin birinci madde hükümlerine uygun olarak belirlenemediği hallerde, gümrük kıymetinin belirleneceği ilk maddeye ulaşıncaya kadar, bu maddeyi takip eden diğer maddelere birbiri ardı sıra geçilecektir. 4 üncü Madde hükümleri dışında, ancak gümrük kıymetinin belirli bir madde hükmüne göre belirlenmesi mümkün olmadığı hallerde, uygulama sırasını takip eden bir sonraki madde hükümleri kullanılabilir.

3. İthalatçı 5 inci ve 6 ncı Maddelerin sıralarının değiştirilmesini talep etmediği takdirde, normal uygulama sırası takip edilecektir. İthalatçının talep etmesine rağmen gümrük kıymetinin 6 ncı Madde hükümlerine göre belirlenmesinin imkânsız olduğu ortaya çıkarsa, tespit edilebildiği takdirde gümrük kıymeti 5 inci Madde hükümlerine göre belirlenecektir.

4. Gümrük kıymetinin 6 ncı Madde dahil, 1 ila 6 ncı Madde hükümlerine göre belirlenemediği hallerde, gümrük kıymeti 7 nci Madde hükümlerine göre belirlenecektir.

Genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerinin uygulanması

1. «Genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkeleri», hangi ekonomik kaynak ve yükümlülüklerin aktif ve pasifler olarak geçirileceği, aktif ve pasiflerdeki hangi değişikliklerin kaydedileceği, aktif ve pasifler ile bunlardaki değişikliklerin nasıl ölçüleceği, ne tür bilgilerin açıklanması gerektiği ve nasıl açıklanacağı ve hang malî tabloların hazırlanması gerektiğine dair, bir ülkede, belli bir zamanda mevcut genel mutabakatı veya kararı belirleyici kapsamlı desteğini havi kurallar anlamındadır. Bu kurallar genel uygulamaya ilişkin geniş yönergeler olabileceği gibi ayrıntılı uygulama ve yöntemlerde olabilir.

2. Bu Anlaşma uyarınca, her bir Tarafın gümrük idaresi sözkonusu maddeye uygun olarak ülkedeki genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile uyumlu bir şekilde hazırlanmış bilgileri kullanacaktır. Örneğin, 5 inci Madde uyarınca alışlagelmiş kâr ve genel harcamalar, ithal ülkesinde genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanmış bilgiler kullanılarak belirlenecektir. Öte yandan, 6 ncı Madde uyarınca alışlagelmiş kâr ve genel harcamaların tespiti, üretim ülkesinde genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanmış bilgiler kullanılarak yapılacaktır. Diğer bir örnek olarak, ithal ülkesince üstlenilen, 8 inci Maddenin 1 b) ii) paragrafında öngörülen bir unsurun değerlendirilmesi, bu ülkede genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanmış bilgi-retiyle yapılabilir.

Birinci Madde Notu

Fililen ödenmiş veya ödenecek fiyat,

Fililen ödenmiş veya ödenecek fiyat, alıcının ithal eşyası için satıcıya ya da satıcı yararına yaptığı veya yapacağı toplam ödemedir. Ödemenin mutlaka para transferi şeklinde olması gerekmez. Ödeme kredi mektubu ya da ticarî belgelerle de yapılabilir. Ödeme doğrudan veya dolaylı bir şekilde yapılabilir. Dolaylı ödemenin bir örneği satıcının bir borcunun tamamen veya kısmen alıcı tarafından tasfiyesidir.

8 inci Maddede bir ayarlama öngörülenlerin dışında, alıcının kendi hesabına üstlendiği faaliyetler, satıcının yararına kabul edilse dahi, satıcıya dolaylı bir ödeme sayılmaz. Bu nedenle, bu tür faaliyetlerin bedeli gümrük kıymetinin tespitinde fililen ödenmiş ya da ödenecek fiyata dahil edilmeyecektir.

Aşağıdaki bedel ve masraflar ithal eşyasının fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatından ayırdedilebilmeleri şartıyla gümrük kıymetine dahil edilmeyecektir :

- a) Sınai tesis, makine veya donatım gibi ithal eşyalarına ilişkin olarak ithalden sonra üstlenilen inşaat, kurma, montaj, bakım veya teknik yardım masrafları,
- b) İthalden sonraki taşıma masrafları,
- c) İthal ülkesinin vergi ve resimleri.

Fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyattan ithal eşyasının fiyatı anlaşılır. İthal eşyasına ilişkin olmayan, alıcının satıcıya aktardığı temettüleri veya diğer ödemeler gümrük kıymetine dahil değildir.

Paragraf 1 a) iii)

Ödenmiş veya ödenecek fiyatı kabul edilemez hale sokmayan kısıtlamalar arasında eşyanın kıymetini önemli ölçüde etkilemeyen kısıtlamalar sayılabilir. Bir satıcının otomobillerinin alıcısından bir model yılının başlangıcını gösteren belirli bir tarihten önce bu otomobilleri satmasını ya da teşhir etmesini istemesi bu tür bir kısıtlamaya örnek olarak gösterilecektir.

Paragraf 1 b)

Eğer satış veya fiyat, değerlendirilecek eşyaya ilişkin kıymeti tespit edilemeyen şart ya da hükümlere bağlı ise, ticarî işlem kıymeti gümrük açısından kabul edilemez. Buna aşağıdaki örnekler verilebilir :

a) Satıcı ithal eşyasının fiyatını, alıcının belirli miktarlarda başka eşyalar da alması şartıyla tespit eder;

b) İthal eşyasının fiyatı, ithal eşyasının fiyat veya fiyatlarına bağlıdır.

c) Fiyat ithal eşyasına ait olmayan bir ödeme esasına göre tespit edilmiştir. Örneğin, ithal eşyası, mamul hale geldikten sonra belirli bir miktarını geri alma şartı ile satıcının alıcıya gönderdiği yarı mamul eşyadır.

Bununla beraber, ithal eşyasının üretimine veya pazarlamasına ilişkin şart ya da mülahazalar ticarî işlem kıymetinin reddi sonucunu doğurmayacaktır. Örneğin, alıcının satıcıya ithal ülkesinde üstlenilen mühendislik çalışmaları veya planlar sağlaması 1 inci Madde uyarınca ticarî işlem kıymetinin reddi neticesini vermeyecektir. Aynı şekilde, satıcı ile bir anlaşma çerçevesinde olsa bile, eğer alıcı kendi hesabına ithal eşyasının pazarlamasına ilişkin faaliyetleri yüklenmişse, bu faaliyetlerin değeri gümrük kıymetinin bir parçasını oluşturmayacağı gibi, bu faaliyetler gümrük kıymetinin reddi sonucunu doğurmayacaktır.

Paragraf 2

1. 2 a) ve 2 b) paragrafları ticarî işlem kıymetinin kabul edilebilirliğini belirleyen yöntemleri öngörmektedir.

2. 2 a) paragrafı alıcının bağlantılı olduğu hallerde satışa ait şartların incelenmesini ve ilişkinin fiyatı etkilememiş olması şartıyla, ticarî işlem kıymetinin gümrük kıymeti olarak kabul edileceğini öngörmektedir. Bundan alıcı ile satıcının bağlantılı olduğu bütün durumlarda şartların incelenmesinin yapılacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Böyle bir inceleme ancak fiyatın kabul edilebilirliği hakkında kuşku

duyulduğu zaman gerekli olacaktır. Gümrük idaresinin fiyatın kabul edilebilirliği hakkında hiçbir kuşkusu olmadığı hallerde, bu fiyat ithalatçıdan daha fazla bilgi talep edilmeksizin kabul edilmelidir. Örneğin, gümrük idaresi daha önce ilişkiyi incelemiş olabilir, ya da alıcı ile satıcıya ilişkin ayrıntılı bilgiye sahip bulunabilir ve böyle bir inceleme ve bilgiye dayanarak ilişkinin fiyatı etkilememiş olduğu hususunda tatmin olmuş olabilir.

3. Gümrük idaresinin tamamlayıcı araştırma yapmadan ticarî işlem kıymetini kabul edemeyeceği tanımlarda, satışa ait şartları inceleyebilmek için gerekli olabilecek bu tür ayrıntılı bilgiyi sağlama fırsatı ithalatçıya verilmelidir. Bu cümleden olarak gümrük idaresi, ilişkinin fiyatı etkileyip etkilemediğini tespit etmek için, alıcı ile satıcının ticarî ilişkilerini düzenleme şekli ve sözkonusu fiyata ulaşma biçimi dahil olmak üzere, bu ticarî işlemle ilgili hususları incelemeye hazır olmalıdır. 15 inci madde anlamında bağlantılı olmalarına rağmen, alıcı ile satıcının bağlantılı değillermişçesine birbirleriyle alış-veriş yaptıkları kanıtlanabilirse, bu, fiyatın ilişkiden etkilenmemiş olduğunu gösterir. Buna bir örnek olmak üzere, eğer fiyat sözkonusu sanayinin normal fiyat biçme usulüne ya da satıcının kendisiyle bağlantılı olmayan alıcılarla yaptığı satışlardaki fiyat tespit yöntemlerine uygun bir şekilde tespit edilmiş ise, bu, fiyatın ilişkiden etkilenmemiş olduğunu gösterir. Bir başka örnek olarak, fiyatın firmanın emsal teşkil eden bir zaman süresi içinde (örneğin yıllık esasa göre) aynı kategori veya aynı tür eşyanın satışında gerçekleştirdiği toplam kârı temsil eden bir kâr ile bütün masrafları karşılamaya yeterli olduğu kanıtlanabiliyorsa, bu da fiyatın etkilenmediğini gösterir.

4. 2 b) paragrafı ithalatçıya ticarî işlem kıymetinin daha önce gümrük idaresi tarafından kabul edilmiş bir «kıstas» kıymete çok yaklaştığını ve bu nedenle birinci madde hükümlerine göre kabul edilebilir olduğunu gösterme fırsatı sağlamaktadır. 2 b) paragrafında öngörülen kıstaslardan birinin sağlandığı hallerde, 2 a) paragrafı uyarınca etkilenme sorununun incelenmesi gerekmez. Daha ayrıntılı soruşturmalar yapmaksızın, gümrük idaresi, 2 b) paragrafından öngörülen kıstaslardan birinin sağlandığı konusunda tatmin olunacak yeterli bilgilere sahipse, gümrük idaresinin ithalatçıdan, kıstasın sağlanabildiğini göstermesini talep etmesi için bir neden yoktur. 2 b) paragrafındaki «bağlantılı olmayan alıcılar» deyimini, hiçbir özel durumda satıcı ile bağlantılı olmayan alıcılar demektir.

Paragraf 2 b)

Bir kıymetin bir başka kıymete çok yaklaşmış ya da yaklaşmadığının tespitinde birkaç faktörün göz önüne alınması gereklidir. Bu faktörlere ithal eşyasının niteliği, inceleme konusu sanayi dalının niteliği, eşyanın ithal edildiği mevsim ve kıymetlerdeki farklılığın ticarî açıdan önemli olup olmadığı hususları dahildir. Bu faktörler, bir durumdan diğerine çeşitlilik gösterebildiğinden, bu durumlara, belirli bir yüzde gibi tek bir standart uygulamak imkânsız olacaktır. Örneğin, ticarî işlem kıymetinin 1 inci maddenin 2 b) paragrafında belirtilen «kıstas» kıymete çok yaklaştığını belirlerken, belirli tip eşyaya ilişkin bir durumda kıymetteki küçük bir değişiklik kabul edilemezken, başka tip eşyayı ilgilendiren bir durumda büyük bir değişiklik kabul edilebilir.

İkinci Madde Notu

1. İkinci maddenin uygulanmasında gümrük idaresi, mümkün olduğu durumlarda, değerlendirilecek eşya ile aynı ticarî seviyede ve hemen hemen aynı miktarlardaki aynı eşyanın satışını esas alacaktır. Böyle bir satışın bulunmadığı durumlarda aşağıdaki üç şarttan biri altında yapılmış aynı eşyanın satışı esas alınabilir :

a) Aynı ticarî seviyede fakat farklı miktarlardaki bir satış;

b) Farklı ticarî seviyede fakat hemen hemen aynı miktarlardaki bir satış, veya.

c) Farklı ticarî düzeyde ve farklı miktarlardaki bir satış.

2. Bu üç şarttan birine göre yapılmış bir satış bulunduğundan sonra, duruma göre şu hususlarda ayarlamalar yapılır :

a) Sadece miktara ilişkin faktörlerde;

b) Sadece seviyeye ilişkin faktörlerde; veya

c) Hem ticarî seviye, hem miktara ilişkin faktörlerde.

3. «ve/veya» ifadesi satışların esas alınmasında esneklik sağlamakta ve yukarıda tanımlanan üç şarttan herhangi birinde gerekli ayarlamaları yapmaya imkân vermektedir.

4. İkinci madde uyarınca aynı ithal eşyasının ticarî işlem kıymeti, 1 inci maddeye göre kabul edilmiş bulunan, bu maddenin 1 b) ve 2 nci paragraflarında belirtildiği şekilde ayarlanmış bir gümrük kıymeti demektir.

5. Kıymette bir artışa veya azalmaya sebebiyet versin veya vermesin, farklı ticarî seviyeler veya farklı miktarlar nedeniyle ayarlama yapmanın bir şartı, böyle bir ayarlama yapmanın uygunluğunu ve doğruluğunu açıkça ortaya koyan kanıtlara dayanılarak yapılmasıdır. Örneğin, farklı seviyeler veya farklı miktarlara ilişkin fiyatları içeren geçerli fiyatların yer aldığı listeler gibi. Buna örnek olarak, değerlendirilmekte olan ithal eşyası 10 birimlik bir sevkiyattan oluşmakta ise ve tek ticarî işlem kıymetinin bulunabildiği aynı ithal eşyası 500 birimlik bir satışın konusu ise ve satıcının miktar indirimleri yaptığı biliniyorsa, gerekli ayarlama, satıcının fiyat listelerine başvurularak ve 10 birimlik bir satışa uygulanan fiyat kullanılarak yapılabilir. Fiyat listesi diğer miktarlardaki satışlar dikkate alınarak iyi niyetli bir şekilde hazırlanmış olduğu sürece, mutlaka 10 birimlik bir satışın yapılmış olması şartının aranması gerekmez. Bununla beraber, böyle objektif bir ölçünün bulunmaması halinde gümrük kıymetinin 2 nci madde hükümlerine göre tespit edilmesi uygun değildir.

Üçüncü Madde Notu

1. Üçüncü maddenin uygulanmasında gümrük idaresi, mümkün olduğu durumlarda, değerlendirilecek eşya ile aynı ticarî seviyede ve hemen hemen aynı miktarlardaki benzer eşyanın satışını kullanacaktır. Böyle bir satışın bulunmadığı hallerde, aşağıdaki üç şarttan biri altında yapılmış benzer eşyanın satışı kullanılabilir :

a) Aynı ticarî seviyede fakat farklı miktarlardaki bir satış,

b) Farklı ticarî seviyede fakat hemen hemen aynı miktarlardaki bir satış, veya

c) Farklı ticarî seviyede ve farklı miktarlardaki bir satış.

2. Bu üç şarttan birine göre yapılmış bir satış bulunduğundan sonra duruma göre şu hususlarda ayarlamalar yapılacaktır :

- Sadece miktarlara ilişkin faktörlerde,
- Sadece ticarî seviyeye ilişkin faktörlerde, veya
- Hem ticarî seviye, hemde miktara ilişkin faktörlerde.

3. «ve/veya» ifadesi satışların kullanılmasında esneklik sağlamakta ve yukarıda tanımlanan üç şarttan herhangi birinde gerekli ayarlamaları yapmaya imkân vermektedir.

4. Üçüncü madde uyarınca benzer ithal eşyasının ticarî işlem kıymeti, 1 inci maddede göre kabul edilmiş bulunan ve bu maddenin 1 b) ve 2 nci paragraflarında öngörüldüğü şekilde ayarlama yapılmış bir gümrük kıymeti demektir.

5. Kıymette bir artışa veya azalmaya sebebiyet versin veya vermesin, farklı ticarî seviyeler veya farklı miktarlar nedeniyle ayarlama yapmanın bir şartı, böyle bir ayarlama yapmanın uygunluğunu açıkça ortaya koyan kanıtlara dayanılarak yapılmasıdır. Örneğin, farklı seviyelere veya farklı miktarlara ilişkin fiyatları içeren, geçerli fiyatların yer aldığı listeler gibi. Buna örnek olarak eğer, değerlendirilmekte olan ithal eşyası 10 birimlik bir sevkiyattan oluşmaktaysa ve tek ticarî işlem kıymetinin bulunabildiği benzeri ithal eşyası 500 birimlik bir satışın konusu ise ve satıcının miktar indirimleri yaptığı biliniyorsa, gerekli ayarlama satıcının fiyat listelerine başvurulmuş ve 10 birimlik bir satışa uygulanan fiyat kullanılarak yapılabilir. Fiyat listesi diğer miktarlardaki satışlar dikkate alınarak iyi niyetli bir şekilde hazırlanmış olduğu sürece, listede mutlaka 10 ünitelik bir satışın bulunması gerekmez. Bununla beraber, böyle objektif bir ölçünün bulunmaması halinde gümrük kıymetinin 3 üncü madde hükümlerine göre belirlenmesi uygun değildir.

Beşinci Madde Notu

1. «En yüksek toplam miktarda satılan eşyanın birim fiyatı» deyimini, ithalattan sonra bu tür satışların yapıldığı ilk ticarî seviyede, bu tip eşyaları, satın aldıkları kişiler ile bağlantılı olmayan şahıslara en yüksek sayıda birimin satıldığı satıştaki fiyat demektir.

2. Buna örnek olarak, eşyalar büyük miktarlarda yapılan alımlar için elverişli birim fiyatlar içeren bir fiyat listesine göre yapılmaktadır.

Satış Miktarı	Birim Fiyatı	Satış Sayısı	Her Fiyatta satılan toplam miktar
1 - 10 birim	100	5 birimlik 10 satış	65
		3 » 5 »	15
11 - 25 birim	95	11 » 5 »	55
25 birimden fazla	90	30 » 1 »	
		50 » 1 »	80

Bir fiyata göre satılan en büyük birim sayısı 80 dir. Bu nedenle en büyük toplam miktarın birim fiyatı 90 dir.

3. Diğer bir örnek olarak iki satış vardır. Birinci satışta 500 birim, her biri 95 para birimlik bir fiyata satılmıştır. İkinci satışta 400 birim, her biri 90 para birimlik bir fiyata satılmıştır. Bu örnekte belirli bir fiyattan satılmış en büyük birim sayısı 500 dür; bu nedenle en büyük toplam miktardaki birim fiyatı 95 tir.

4. Üçüncü bir örnek : Çeşitli miktarların çeşitli fiyatlara satıldığı aşağıdaki durum olabilir.

(a) Satışlar	
Satış Miktarı	Birim Fiyatı
40 birim	100
30 »	90
15 »	100
50 »	95
25 »	105
35 »	90
5 »	100

(b) Toplamlar	
Satılan Toplam Miktar	Birim Fiyatı
65	90
50	95
60	100
25	105

Bu örnekte, belirli bir fiyattan satılmış en büyük birim sayısı 65'tir; bu nedenle en yüksek toplam, miktardaki birim fiyatı 90'dır.

5. Yukarıdaki birinci paragrafta belirtildiği şekilde ithal ülkesinde, ithal eşyasının üretimi ve ihracı amacıyla satışında kullanılmak üzere doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ve ücretsiz veya indirimli bir bedelle 8 inci maddenin 1 b) paragrafındaki unsurların herhangi birini sağlayan bir şahsa yapılan herhangi bir satış 5 inci maddenin uygulanması amacıyla birim fiyatının belirlenmesinde dikkate alınmayacaktır.

6. Beşinci maddenin birinci paragrafında sözü edilen «kâr ve genel harcamaların» bir bütün olarak ele alınması gerekir. Bu indirim için gerekli rakam, rakamları aynı kategori ya da tip ithal eşyasının ithal ülkesindeki satışlarından elde edilen rakamlara uyduğu sürece, ithalatçı tarafından veya ithalatçı adına sağlanan bilgiye dayandırılarak belirlenmelidir. İthalatçının rakamlarının bu rakamlara uymadığı hallerde, kâr ve genel harcamaların tutarı, ithalatçı tarafından veya ithalatçı adına sağlananların haricinde, ilgili bilgilere dayanabilir.

7. «Genel harcamalar»a sözkonusu eşyanın doğrudan veya dolaylı pazarlama masrafları dahildir.

8. Beşinci maddenin 1 a) iv) paragrafı hükmü uyarınca bir indirim işlemi yapılmamış olan eşyanın satışı nedeniyle ödenecek mahallî vergiler, 5 inci maddenin 1 a) i) paragrafı hükümlerine göre düşülecektir.

9. Beşinci maddenin birinci paragrafı hükümleri uyarınca komisyonların veya mutata kâr ve genel harcamaların belirlenmesinde belirli bazı eşyanın diğer eşyalar gibi «aynı kategori ya da aynı tip» eşya olup olmadığının bilinmesi hususu her türün şartları dikkate alınarak, her durum için ayrı ayrı belirlenmelidir. Değerlendirilecek eşyayı da içeren ve hakkında gerekli bilgilerin sağlanabildiği aynı kategori ya da aynı tip ithal eşyasının en dar grup veya dizisinin ithal ülkesindeki satışları incelenmelidir. Beşinci madde uyarınca «aynı kategori veya aynı tip eşya» değerlendirilen eşyalar ile aynı ülkeden ithal edilen eşya ile diğer ülkelerden ithal edilen eşyalar da kapsar.

10. Beşinci maddenin 1 b) paragrafı uyarınca «en yakın tarihte» deyimini, ithal eşyasının ya da ithal edilmiş aynı veya benzer eşyaların birim fiyatının belirlenmesine yetecek miktarlarda satışlarının yapıldığı tarih olacaktır.

11. Beşinci maddenin 2 nci paragrafındaki yöntemin kullanıldığı hallerde, tamamlayıcı bir işçilik veya ameliyeden dolayı eklenen kıymeti belirlemek için yapılan indirimler bu tür bir işçiliğin bedeline ilişkin objektif ve ölçülebilir verilere dayandırılacaktır. Bir üretim dalında ve bu dalın diğer uygulamalarında kabul edilmiş bulunan sanayi formülleri, reçeteler, inşaat yöntemleri hesaplamalara esas teşkil edecektir.

12. Beşinci maddenin 2 nci paragrafında öngörülen değerlendirme yönteminin, ithal eşyasının tamamlayıcı işçilik ve ameliye sonucu olarak ilk niteliklerini kaybetmesi halinde uygulanamayacağı kabul edilmektedir. Bununla birlikte, ithal eşyasının ilk niteliklerinin kaybolmasına rağmen, işçilik ve ameliye nedeniyle eklenen kıymetin büyük bir güçlük olmaksızın doğru olarak tespit edilebileceği durumlarda olabilir. Buna karşılık, ithal eşyasının niteliklerini koruduğu, ancak ithal ülkesinde satılan eşyanın içinde çok küçük bir unsur teşkil etmesi nedeniyle bu değerlendirme yönteminin kullanılmasını haksız kılacak durumlar da olabilir. Yukarıdaki bu görüşlerin ışığında, bu gibi durumlar her hal için ayrı ayrı incelenmelidir.

Altıncı Madde Notu

1. Genel bir kural olarak, bu Anlaşma çerçevesinde gümrük kıymeti, ithal ülkesindeki mevcut bilgilere dayanılarak tespit edilir. Bununla beraber, hesaplanmış kıymeti tespit etmek için ithal ülkesi dışından elde edilebilecek, değerlendirilecek eşyanın imalat bedelini ve diğer bilgileri incelemek gerekli olabilir. Hatta pek çok durumlarda eşyanın üreticisi ithal ülkesi makamlarının yargı yetki sahası dışında olacaktır. Hesaplanmış kıymet metodu, genel olarak, alıcı ile satıcının bağlantılı olduğu ve üreticinin ithal ülkesi makamlarına gerekli maliyetleri vermeye ve gerektiğinde sonradan yapılabilecek doğruluk tahkiki işlemi için kolaylık sağlamaya hazır olduğu durumlar ile sınırlı olacaktır.

2. Altıncı maddenin 1 a) paragrafında öngörülen «bedel veya kıymet» üretici tarafından veya onun adına sağlanacak, değerlendirilecek eşyanın üretimine ilişkin bilgilere dayanılarak tespit edilir. Bu hesaplar eşyanın üretildiği ülkede uygulanan genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerine uygun olması şartıyla üreticinin ticarî hesaplarına dayandırılacaktır.

3. «Bedel veya kıymet» 8 inci maddenin 1 a) ii) ve iii) paragraflarında belirlenen unsurların bedelini içerir. Keza, 8 inci maddenin ilgili not hükümleri uyarınca uygun oranlara göre paylaştırılmış, ithal eşyasının üretimi ile ilgili olarak kullanılmak üzere alıcı tarafından doğrudan ya da dolaylı bir şekilde sağlanmış 8 inci maddenin 1 b) paragrafında belirlenen bütün unsurların kıymetini de içerir. 8 inci maddenin 1 b) iv paragrafında belirlenen ve ithal ülkesinde yapılan unsurların kıymetleri, üretici tarafından yüklenildikleri ölçüde dahil edilecektir. Bu paragrafta değinilen hiçbir unsurun kıymet veya bedelinin hesaplanmış kıymetin tespitinde iki defa sayılmayacağı bilinmelidir.

4. Altıncı maddenin 1 b) paragrafında değinilen «kâr ve genel harcamalar tutarı» ihraç ülkesi üreticileri tarafından ithal ülkesine ihraç amacıyla yapılan, değerlendirilmekte olan eşya ile aynı kategori ya da aynı tip eşyaların satışlarında genel olarak yansıtılan rakamlara uyduğu sürece üretici tarafından veya üretici adına sağlanan bilgilere dayanılarak tespit edilecektir.

5. Bu çerçevede «kâr ve genel harcamaların tutarı»nın bir bütün olarak ele alınması gerektiği kaydedilmelidir. Buna göre, herhangi bir özel durumda üreticinin kâr rakamı düşük ve genel harcamaları yüksek ise, kârının ve genel harcamalarının birlikte ele alınması, aynı tip ya da kategori eşyanın satışında genel olarak yansıtılanlara yine de uygun olabilir. Örneğin, böyle bir durum bir ürünün ithal ülkesinde piyasaya sürüldüğü ve üreticinin piyasaya sürme ile ilgili yüksek genel harcamaları karşılamak için hiç kâr almamayı veya düşük bir kâr almayı kabul ettiği hallerde ortaya çıkabilir. Üreticinin, ithal eşyasının satışında belirli ticarî şartlar nedeniyle düşük kâr alabildiğini gösterdiği hallerde, bunları haklı kılacak geçerli ticarî sebepleri olması ve fiyat politikasının ilgili sanayi dalındaki alışlagelen fiyat politikasını yansıtması kaydıyla, fiili kâr rakamları dikkate alınmalıdır. Örneğin, böyle bir durum, üreticilerin talepte önceden tahmin edilemeyen bir düşüş nedeniyle geçici olarak fiyatları düşürmeye zorlandıkları veya ithal ülkesinde üretilmekte olan bir dizi eşyayı tamamlamak üzere, eşya satmak suretiyle rekabeti koruyabilmek için düşük kâr ile yetinmeleri halinde ortaya çıkabilir. Üreticinin kendi kâr ve genel harcamalarına ilişkin rakamları ihraç ülkesi üreticileri tarafından ithal ülkesine ihraç amacıyla yapılan değerlendirilecek eşya ile aynı kategori veya tipteki eşyaların satışlarına genel olarak yansıtılanlar ile uyumlu değilse, kâr ve genel harcamaların tutarı eşyanın üreticisi tarafından ya da onun adına sağlananların dışındaki bilgilere dayandırılabilir.

6. Hesaplanmış kıymetin tespiti amacıyla, üretici tarafından ya da onun adına sağlanan bilgiler dışındaki bilgilerin kullanılması halinde, ithal ülkesi gümrük makamları ithalatçı talep ettiği takdirde, 10 uncu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla kendisine bu bilgilerin kaynağı, kullanılan veriler ve bu verilere dayanılarak yapılmış hesaplamalar hakkında bilgi vereceklerdir.

7. Altıncı maddenin 1 inci paragrafında sözü edilen «genel harcamalar» 6 ncı maddenin 1 a) paragrafında yer almayan, ihraç eşyasının doğrudan ve dolaylı üretim ve satışına ilişkin bedelleri de kapsar.

8. Bazı eşyaların diğerleriyle «aynı kategori veya tip» olup olmadıkları, bu türün şartlarına bakılarak her durum için ayrı ayrı belirlenmelidir. 6 ncı madde hükümlerine göre alışlagelmiş kâr ve genel harcamaların belirlenmesinde, değerlendirilmekte olan eşyayı da içine alan ve hakkında gerekli bilgilerin sağlanabildiği en sınırlı grup ya da dizi eşyanın ithal ülkesine ihraç amacıyla yapılan satışları incelenmelidir. Altıncı maddenin uygulanması amacıyla, «aynı kategori ya da tip eşya», değerlendirilmekte olan eşya ile aynı ülkeden gelmiş olmalıdır.

Yedinci Madde Notu

1. Yedinci madde hükümlerine göre belirlenen gümrük kıymetleri, mümkün olan azamî ölçüde, daha önce belirlenmiş olan gümrük kıymetlerine dayandırılmalıdır.

2. Yedinci madde gereğince kullanılacak olan değerlendirme yöntemleri 1 ile 6 ncı maddelerde, 6 ncı madde dahil, tanımlananlar olmalı ve fakat 7 nci madde hükümleri ve amaçları ile uyumlu makul bir esneklik içinde bulunmalıdır.

3. Makul esneklikten ne anlaşılması gerektiği aşağıdaki örneklerle gösterilmiştir :

a) Aynı eşya - aynı eşyanın «değerlendirilmekte olan eşya ile aynı ya da hemen hemen aynı zamanlarda ihraç edilmiş olması» şartı esnek bir şekilde yorumlanabilir; değerlendirilmekte olan eşyanın ihraç eden ülkeden başka bir ülkede üretilmiş aynı ithal eşyası gümrük kıymetine esas teşkil edebilir; 5 inci ve 6 ncı maddeler hükümleri uyarınca evvelce belirlenmiş olan aynı ithal eşyasının gümrük kıymeti kullanılabilir.

b) Benzeri eşya - benzeri eşyanın «değerlendirilmekte olan eşya ile aynı ya da hemen hemen aynı zamanlarda ihraç edilmiş olması» şartı esnek bir şekilde yorumlanabilir; değerlendirilmekte olan eşyanın ihraç eden ülkeden başka bir ülkede üretilmiş benzeri ithal eşyası gümrük kıymetine esas teşkil edebilir; 5 inci ve 6 ncı maddeler hükümleri uyarınca evvelce belirlenmiş olan benzer ithal eşyasının gümrük kıymeti kullanılabilir.

c) Dedüktif metot - 5 inci maddenin 1 a) paragrafındaki eşyanın «ithal edilmiş olduğu şekilde» satılmış olması gerekeceği şartı esnek bir şekilde yorumlanabilir; «doksan günlük süre şartı» esnek bir şekilde yorumlanabilir.

Sekizinci Madde Notu

Paragraf 1 a) i)

«Alış komisyonları» deyimi, ithalatçı tarafından, değerlendirilmekte olan eşyanın alımında, kendisini yurt dışında temsil etme hizmeti karşılığında acentasına ödediği ücretler demektir.

Paragraf 1 b) ii)

1. Sekizinci maddenin 1 b) ii) paragrafında belirtilen unsurların ithal eşyasına paylaştırılmasındaki iki etken, unsurun bizzat kendi kıymeti ve bu kıymetin ithal eşyasına paylaştırılma şeklidir. Bu unsurların paylaştırılması şartlara uygun makul bir tarzda ve genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkeleri ile uyumlu olarak yapılmalıdır.

2) Unsurun kıymetine ilişkin olarak, eğer ithalatçı, kendisiyle bağlantılı olmayan bir satıcıdan belirli bir bedelle bu unsuru alıyorsa, unsurun kıymeti bu bedeldir. Eğer unsur, ithalatçı ya da kendisi ile bağlantılı bir kişi tarafından üretilmişse, kıymeti onun üretim bedeli olmalıdır. Eğer unsur ithalatçı tarafından daha önce kullanılmışsa, ithalatçı tarafından alınmış veya üretilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, ilk alım veya üretim bedeli, unsurun bu defaki kıymetine ulaşmak için, kullanılmadan doğan değer kaybını yansıtacak şekilde düşürülmek suretiyle ayarlanmalıdır.

3. Bir kez unsur için bir kıymet belirlendiği zaman, bu kıymeti ithal eşyasına paylaştırmak gereklidir. Bunun için pek çok imkân mevcuttur. Örneğin, ithalatçı tüm kıymete ilişkin vergiyi bir seferde ödemek isterse kıymet ilk sevkiyata paylaştırılabilir. Bir diğer örnekte, ithalatçı, kıymetin, ilk sevkiyat zamanına kadar üretilmiş bulunan birim sayısına göre paylaştırılmasını isteyebilir. Ya da ithalatçı, kıymetin, bu üretim için kontrat veya firma bağlantılarının olduğu durumlarda, öngörülen üretimin tümüne paylaştırılmasını talep edebilir. Paylaştırma yöntemi ithalatçı tarafından sağlanacak belgelere dayandırılacaktır.

4. Yukarıdaki durumu açıklamak için şu örnek verilebilir: Bir ithalatçı, ithal eşyasının üretiminde kullanılmak üzere üreticiye bir kalıp sağlar ve ondan 10 000 birim satın almak üzere kontrat yapar. 1 000 birimlik ilk sevkiyatın geliş zamanına kadar üretici 4 000 birim üretmiştir. İthalatçı gümrük idaresinden kalıbın kıymetinin 1 000, 4 000 ya da 10 000 birime paylaştırılmasını talep edebilir.

Paragraf 1 b) iv)

1. Sekizinci maddenin 1 b) iv) paragrafında belirlenen unsurlar için yapılan ilaveler objektif ve sayılabilir verilere dayandırılmalıdır. Değer artışlarının belirlenmesinde gerek ithalatçı, gerekse gümrük idaresi için yükümlülüğü asgariye indirmek için alıcının ticarî kayıt sisteminden hemen elde edilebilen veriler mümkün olduğu ölçüde kullanılmalıdır.

2. Alıcı tarafından satın alma veya kiralama suretiyle sağlanan unsurlar için yapılan ilave, satın alma ya da kiralamanın bedeli olacaktır. Kamu alanında mevcut unsurlar için bunların kopyalarını elde etme bedelleri dışında hiçbir ilave yapılmayacaktır.

3. Belli bir firmanın yapısı, işletme tecrübesi ve muhasebe yöntemleri yapılacak değer artışlarının az ya da çok kolaylıkla hesaplanmasını sağlayacaktır.

4. Örneğin, muhtelif ülkelerden çeşitli ürünler ithal eden bir firma, kendi çizim merkezinin kayıtlarını belirli bir ürüne verebilecek bedelleri doğru bir şekilde gösterecek tarzda, ithal ülkesinin dışında bulundurmaktadır. Böyle durumlarda doğrudan bir ayarlama, 8 inci madde hükümleri uyarınca, uygun bir şekilde yapılabilir.

5. Öte yandan, bir firma, ithal ülkesi dışındaki çizim merkezini masraflarını belirli ürünlere dağıtmaksızın genel masraflar olarak mütalaa edebilir. Bu durumda çizim merkezinin toplam masraflarını, bu merkezin hizmetlerinden yararlanan toplam ürünlere paylaştırarak ve bu paylaştırılmış masrafı ithalatın her birimine ekleyerek 8 inci madde hükümleri uyarınca ithal eşyası ile ilgili uygun bir ayarlama yapılabilir.

6. Yukarıdaki şartlardaki farklılıklar, kuşkusuz uygun paylaşırma yöntemlerinin belirlenmesinde değişik etkenlerin göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

7. Söz konusu unsurun üretimi belirli bir zaman süresi içinde birden fazla ülkeye dağılmış ise, ayarlamalar, bu unsura, ithal ülkesi dışında fiilen eklenen kıymetle sınırlı olacaktır.

Paragraf 1 c)

1. Sekizinci maddenin 1 c) paragrafında değinilen lisans ücretleri ve diğer ödenimler, diğerleri meyanında, patent, ticaret ya da imalat markası ve telif haklarına ilişkin ücretleri de içerebilir. Bununla birlikte, ithal eşyasının ithal ülkesinde yeniden üretilmesi hakkına ilişkin bedeller gümrük kıymetinin belirlenmesinde ithal eşyasının fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatına dahil edilmeyecektir.

2. İthal eşyasının dağıtım ve yeniden satış hakkı karşılığı olarak alıcı tarafından yapılan ödemeler, bu ödemeler ithal eşyasının ithal ülkesine ihracı amacıyla satışının bir şartı değilse, ithal eşyasının fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyatına dahil edilmeyecektir.

Paragraf 3

Sekizinci madde hükümlerine uygun olarak ilave edilmesi gereken unsurlarla ilgili objektif ve miktara ilişkin verilerin bulunmadığı durumlarda, ticari işlem kıymeti 1 inci madde hükümlerine göre belirlenemez. Bu durumu açıklamak üzere şu örnek verilebilir: Kilogram olarak ithal edilmiş ve ithalattan sonra sıvı haline getirilmiş belirli bir ürünün ithal ülkesindeki satışında, litre fiyatı esasına göre buluş bedeli ödenmiştir. Eğer buluş hakkı kısmen ithal eşyası ve kısmen de ithal eşyası ile hiçbir ilişkisi olmayan diğer etkenlere (örneğin, ithal eşyasının ayırđedilemeyecek bir şekilde yerli bileşkenlerle karıştırıldığı ya da buluş hakkının alıcı ile satıcı arasındaki özel malî düzenlemeler nedeniyle ayırđedilemediğı durumlar gibi) dayandırılıyorsa, bu buluş hakkı için bir ilave yapmaya teşebbüs etmek uygun olmayacaktır. Ancak, bu buluş hakkı bedeli sadece ithal eşyasına dayandırılıyorsa ve kolaylıkla hesaplanabiliyorsa, fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyata ilave yapılabilir.

Dokuzuncu Madde Notu

Dokuzuncu madde uyarınca «ithal ânı» gümrük amacıyla beyan ânı olabilir.

Onbirinci Madde Notu

1. Onbirinci madde ithalatçıya, değerlendirilmekte olan eşya için gümrük idaresi tarafından yapılan bir kıymet tespitine karşı itiraz hakkı tanımaktadır. İtiraz ilk olarak, gümrük idaresi içinde daha üst seviyeye yapılabilir, fakat nihai aşamada imalatçının adli makamlara itiraz hakkı olacaktır.

2. «Cezasız olarak» deyimini, ithalatçının sadece itiraz hakkını kullanmayı seçmesi nedeniyle, bir para cezası veya tehdidine tabi tutulmaması gerektiğı anlamındadır. Normal mahkeme masrafları ve avukatlık ücretinin ödenmesi para cezası sayılmayacaktır.

3. Bununla birlikte, onbirinci maddenin hiçbir hükmü, bir Tarafın bir itirazdan önce belirlenen gümrük vergisinin tam olarak ödenmesini talep etmesini önlemeyecektir.

Onbeşinci Madde Notu

Paragraf 4

Bu madde uyarınca «şahıslar» deyimi, içerisine uygun olan hallerde, tüzelkişiler dahildir.

Paragraf 4 e)

Bu Anlaşma uyarınca, bir şahsın diğerine yasal olarak ya da fiilen müdahale edebildiği veya yönetme durumunda olduğu hallerde bu kişi diğerini kontrol ediyor sayılacaktır.

GÜMRÜK TARİFELERİ VE TİCARET GENEL ANLAŞMASI'NIN (GATT) VII. MADDESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ANLAŞMAYA EK P R O T O K O L

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın VII. Maddesinin uygulanmasına ilişkin Anlaşma'nın (bundan böyle «Anlaşma» olarak anılacaktır.) Tarafları;

Tek Taraflı Ticaret Müzakerelerini ve Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII. Maddesinin uygulanmasına ilişkin Anlaşma'yı tek bir metin haline getirmek için 11 ve 12 Nisan 1979 tarihlerinde yaptıkları toplantıda Ticaret Müzakereleri Komitesince ifade edilen arzuyu gözönünde bulundurarak;

Gelişme Yolundaki Ülkelerin Anlaşma'nın uygulanmasında özel sorunlarla karşılaşabileceklerini kabul ederek;

Anlaşma'nın değişikliklere ilişkin 27 inci Maddesi hükümlerinin henüz yürürlüğe girmemiş olduğunu gözönünde bulundurarak;

Aşağıdaki hususlarda görüş birliğine varmışlardır :

— I —

1. Anlaşmanın Birinci Maddesinin 2 (b) (iv) paragrafı hükmünün kaldırılması hususunda anlaşmışlardır;

2. Anlaşma hükümlerinin uygulanmasının 21 inci Maddesinin birinci paragrafı uyarınca Gelişme Yolundaki Ülkelerce beş yıl ertelenmesinin uygulamada bazı GYÜ'ler için yetersiz olduğunu kabul ederler. Bu gibi durumlarda Anlaşmaya taraf olan bir GYÜ 21 inci Maddenin birinci paragrafında sözü edilen sürenin bitiminden önce bu sürenin uzatılmasını talep edebilir, sözkonusu üyenin iyi bir neden gösterebilmesi halinde Anlaşmanın Tarafları bu tür bir talebi anlayışla inceleyecektir.

3. Halen eşyanın kıymetini resmen saptanan asgari kıymet esasına göre değerlendiren Gelişme Yolundaki Ülkelerin bu kıymetleri, Anlaşmaya Taraf olan ülkelerin

üzerinde görüş birliğine varabilecekleri şartlara göre, sınırlı bir esasa ve geçici olarak sürdürmelerine imkân verecek bir rezerv koymak isteyebileceklerini kabul etmektedirler.

4. Anlaşmanın 4 üncü Maddesinde öngörüldüğü gibi, ithalatçının talebi üzerine uygulama öncelikleri sırası ile ilgili değişikliklerin kendileri için gerçek güçlükler yaratma riski taşıyabileceğini düşünen Gelişme Yolundaki Ülkelerin, aşağıdaki şartlarda 4 üncü Maddeye rezerv koyabileceklerini kabul etmektedirler :

«..... Hükümeti, Anlaşmanın konuya ilişkin 4 üncü Maddesi hükmünün, ancak 5 ve 6 ıncı Maddelerinin uygulama önceliğinin bildirilmesi talebinin gümrük yetkililerince kabulü şartı ile uygulanabilmesine karar verme hakkını saklı tutar»

Gelişme Yolundaki Ülkelerin böyle bir rezerv koymaları halinde Anlaşmanın Tarafları bu rezervi Anlaşmanın 23 üncü Maddesine göre onaylarlar.

5. Gelişme Yolundaki Ülkelerin Anlaşmanın 5 ınci Maddesinin 2 ınci paragrafı ile ilgili olarak aşağıdaki koşullarda rezerv koymak isteyebileceklerini kabul etmektedirler :

«..... Hükümeti Anlaşmanın 5 ınci Maddesi 2 ınci paragrafının, ithalatçı talep etsin ya da etmesin, bu Maddeye ilişkin not hükümlerine uygun olarak uygulanmasına karar verme hakkını saklı tutar.»

6. Bazı Gelişme Yolundaki Ülkelerin, Anlaşmanın tek acenta, tek distribütör ve tek satıcılar tarafından ülkelerine yapılan ithalat ile ilgili olarak Birinci Maddesi hükümlerinin uygulanmasında sorunlar çıkabileceği konusunda endişelerini ifade ettiklerini bilmektedirler. Anlaşmanın Akit Tarafları Anlaşmayı uygulayan Gelişme Yolundaki Ülkelerde uygulamada bu tür sorunlar çıktığı takdirde, bu ülkelerin talebi üzerine uygun çözümler bulmak amacıyla bu sorunun bir incelemesinin yapılacağı hususunda anlaşmışlardır.

7. 17 nci Maddenin, Anlaşmanın uygulanmasında gümrük idarelerinin kendilerine gümrük kıymetinin saptanması amacıyla ibraz edilen beyan, belge ve beyannamenin gerçekliği ve doğruluğuna ilişkin olarak bilgi edinme ihtiyacı duyabileceklerini kabul ettiği hususunda görüş birliğine varmışlardır. Taraflar aynı zamanda, bu Maddenin örneğin bir gümrük kıymetinin saptanması ile ilgili olarak gümrüklere beyan edilen veya verilen kıymet unsurlarının doğruluğuna yönelik araştırmalar yapabileceği hususunu da kapsadığını kabul ederler. Anlaşmanın Taraflarının kendi ulusal kanun ve işlemleri ölçüsünde bu araştırmalarda ithalatçıdan tam bir işbirliğini beklemek hakkına sahip olduklarını kabul ederler.

8. Fiilen ödenmiş ya da ödenecek fiyatın, ithal eşyasının satış şartı olarak alıcıdan satıcıya, ya da satıcının bir yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla alıcı tarafından üçüncü bir tarafa fiilen yapılmış ya da yapılacak bütün ödemeleri kapsadığını kabul ederler.

1. Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle bu Protokol'un hükümleri Anlaşmanın bir parçası olarak kabul edilecektir.

2. Bu Protokol GATT AKIT TARAFLARI Genel Müdürlüğüne tevdi edilecektir. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII nci Maddesinin uygulanmasına ilişkin Anlaşmayı imzalayan veya 22 nci Maddesi hükümlerine uygun olarak Anlaşmayı kabul eden veya katılan diğer hükümetlerin imzalama yolu ya da başka şekilde kabullerine açılmıştır.

1 Kasım 1979 tarihinde Cenevre'de, İngilizce, Fransızca ve İspanyolca her üç metinde aynı ölçüde geçerli olmak üzere tek bir nüsha olarak hazırlanmıştır.

EK II

GÜMRÜK KIYMETİ TEKNİK KOMİTESİ

1. Bu Anlaşmanın 18 inci maddesi uyarınca, bu Anlaşmanın teknik seviyede uygulanması ve yorumunda yeknesaklığı saklamak üzere, Gümrük İşbirliği Konseyi himayesinde bir Teknik Komite kurulacaktır.

2. Teknik Komitenin görevleri aşağıdaki hususları içerecektir :

a) Tarafların gümrük kıymeti sistemlerinin günlük idaresinde ortaya çıkacak özel teknik problemleri incelemek ve sunulan olaylar temeli üzerinden, uygun çözümlere ilişkin istişari görüşler vermek;

b) Bu Anlaşmayla ilgileri ölçüsünde, kıymet konusundaki kanun, prosedür ve uygulamaları, istek üzerine incelemek ve incelemelerin sonuçları hakkında raporlar hazırlamak;

c) Bu Anlaşmanın statü ve uygulamasının teknik yönlerine ilişkin yıllık raporlar hazırlamak ve dağıtmak;

d) İthal eşyasının gümrük kıymeti ile ilgili tüm veçhelerine ilişkin, herhangi bir Taraf veya Komite tarafından istenebilecek bilgi ve görüşleri vermek. Bu bilgi ve görüşler, istişari görüşler, yorumlar veya açıklayıcı notlar şeklinde olabilir;

e) İstek üzerine, bu Anlaşmanın uluslararası planda kabulünü arttırmak amacıyla, Taraflara teknik yardım sağlanmasını kolaylaştırmak; ve

f) Komite tarafından kendisine verilebilecek tüm diğer görevleri yerine getirmek.

Genel Mülahazalar

3. Teknik Komite, özellikle komite veya Taraflarca ele alınacak somut sorunlara ilişkin çalışmalarını makul olan kısa bir sürede sonuca bağlamaya çaba gösterecektir.

4. Teknik Komiteye, çalışmalarında, Gümrük İşbirliği Konseyi Sekreteryasınca gerekli yardım yapılacaktır.

Temsil

5. Her Taraf, Teknik Komitede temsil edilme hakkına sahip olacaktır. Her Taraf, Teknik Komitede kendisini temsil etmek üzere bir temsilci ile bir veya birkaç vekil belirleyebilecektir. Teknik Komitede bu şekilde temsil edilen bütün Taraflar bun-

dan sonra Teknik Komite üyesi olarak alınır. Teknik Komite üyesi temsilciler yanlarına yardımcı olarak müşavirler alabilirler. GATT Sekreteryası da Komite toplantılarına gözlemci statüsüyle katılabilecektir.

6. Taraf olmayan Gümrük İşbirliği Konseyi üyeleri Teknik Komite toplantılarında bir delege ve bir veya daha çok vekil tarafından temsil edilebilirler. Bu temsilciler Teknik Komite toplantılarına gözlemci olarak katılacaklardır.

7. Gümrük İşbirliği Konseyi Genel Sekreteri (bundan sonra «Genel Sekreter» olarak anılacaktır.) Teknik Komite Başkanının onaylaması kaydıyla, Anlaşmaya taraf olmayan ve Gümrük İşbirliği Konseyine üye bulunmayan hükümetlerin temsilcileri ile, uluslararası resmi kuruluşların ve meslek teşekküllerinin temsilcilerini Teknik Komite toplantılarına gözlemci olarak katılmaya davet edebilir.

8. Teknik Komite toplantılarına katılacak temsilci, vekil ve müşavirler Genel Sekreter'e bildirilecektir.

Teknik Komitenin Toplantıları

9. Teknik Komite her gerek görüldüğünde, ancak yılda en az iki defa toplanacaktır. Her toplantının tarihi Teknik Komite tarafından bir önceki dönem toplantısında tespit edilecektir. Toplantı tarihi, ya Teknik Komite üyelerinden birinin isteği ve bu isteğin Komite üyelerinin basit çoğunluğunca uygun bulunması, ya da, acil durumlarda, başkanın isteğiyle değişebilecektir.

10. Teknik Komite toplantıları, aksine bir karar alınmadıkça, Gümrük İşbirliği Konseyinin kendi binasında yapılacaktır.

11. Acil durumlar dışında, Genel Sekreter Teknik Komitenin her dönem toplantısının açılış tarihini, bu tarihten en az otuz gün önce bütün Komite üyelerine ve yukarıda 6 ve 7 inci paragraflarda belirtilen iştirakçilere bildirecektir.

Gündem

12. Her dönem toplantısının geçici gündemi Genel Sekreter tarafından hazırlanacak ve acil durumlar dışında, dönem toplantısının açılışından en az otuz gün önce Teknik Komite üyeleriyle, 6 veya 7 nci paragraflarda belirtilen iştirakçilere dağıtılacaktır. Bu gündem, Teknik Komitenin bir önceki dönem toplantısında yeralması onaylanan tüm hususlarla Başkanın bizzat yeralmasını istediği hususları ve Genel Sekreter, Komite veya Teknik Komitenin herhangi bir üyesinin yeralmasını isteyecekleri bütün hususları içerecektir.

13. Teknik Komite her dönem toplantısının açılışında gündemini tespit edecektir. Dönem toplantısı sırasında gündem Teknik Komite tarafından her an değiştirilebilir.

Görevler ve İşlerin Yürütülmesi

14. Teknik Komite üyelerinin temsilcileri arasında bir Başkan ve bir veya daha fazla Başkan Yardımcısı seçecektir. Başkan ve Başkan Yardımcılarının görev süreleri bir yıl olacaktır. Görev süresi sona eren Başkan veya Başkan Yardımcıları ikinci defa seçilebilirler. Teknik Komitenin bir üyesinin temsilciliği sona eren Başkan veya Başkan Yardımcısı otomatik olarak görevini kaybedecektir.

15. Başkan bir toplantıda veya toplantının bir kısmında hazır bulunmazsa, bir Başkan Yardımcısı Başkanın aynı görev ve yetkileriyle toplantıya başkanlık edecektir.

16. Toplantı Başkanı Teknik Komite müzakerelerine Teknik Komitenin bir üyesinin temsilcisi olarak değil, Başkan olarak katılacaktır.

17. Bu yönetmeliğin diğer hükümleri ile kendisine verilen yetkilerin kullanılmasına ilave olarak, her oturumun açılış ve kapanışını ilan edecek, müzakereleri yönetecek, söz hakkı verecek ve bu yönetmelik uyarınca, çalışmalarını düzenleyecektir. Başkan ayrıca, bir konuşmacıya, beyanları konuyla ilgili olmadığı takdirde, uyarıda bulunabilecektir.

18. Herhangi bir konunun tartışılması sırasında, temsilciler usule ilişkin bir hususu dile getirebilir. Bu durumda Başkan hemen karar verecektir. Şayet kararına itiraz edilirse, Başkan bunu oylamaya koyacaktır. Karar bozulmazsa aynen muhafaza edilecektir.

19. Genel Sekreter, veya onun belirleyeceği sekreterlik görevlileri Teknik Komite Toplantılarının Sekreteryası işlerini üstleneceklerdir.

Nisap ve Oylama

20. Nisap, Teknik Komite üyelerinin temsilcilerinin basit çoğunluğu ile oluşacaktır.

21. Teknik Komitenin her üyesi bir oy hakkına sahip olacaktır. Teknik Komitenin bütün kararları mevcut üyelerin en az üçte iki çoğunluğu ile alınacaktır. Belirli bir sorunun oylama sonucu ne olursa olsun, Teknik Komite, konuya ilişkin tartışmalar sırasında ileri sürülen farklı görüşleri de belirterek, Komite veya Gümrük İşbirliği Konseyine bu sorun hakkında tam bir rapor sunma imkânına sahip olacaktır.

Dil ve Zabıtlar

22. Teknik Komitenin resmî dilleri Fransızca, İngilizce ve İspanyolca olacaktır. Bu üç dilden birinde yapılacak konuşmalar veya beyanlar bütün delegelerin bunların çevirisinden vazgeçmeye karar vermemeleri durumunda, hemen diğer resmî dillere tercüme edilecektir. Başka bir dilde yapılan konuşma veya beyanlar, aynı şartlar saklı kalmak kaydıyla, Fransızca, İngilizce ve İspanyolcaya çevrilecek, ancak, bu durumda, ilgili temsilci bunları Fransızca, İngilizce veya İspanyolcaya tercümesini sağlayacaktır. Teknik Komitenin resmî belgelerinde yalnızca İngilizce, Fransızca ve İspanyolca kullanılacaktır. İncelenmek üzere Teknik Komiteye sunulacak muhtıra ve mektuplar bu resmî dillerden birinde olacaktır.

23. Teknik Komite her dönem toplantısının bir raporunu ve Başkanın gerekli görmesi halinde, bu toplantıların tutanaklarını veya özet zabıtlarını hazırlayacaktır. Başkan veya onun belirleyeceği bir kişi, Komitenin ve Gümrük İşbirliği Konseyinin her dönem toplantısına Teknik Komitenin çalışmalarını hakkında bir rapor sunacaktır.

EK III

ÖZEL GRUPLAR («Paneller»)

1. Bu Anlaşma çerçevesinde Komite tarafından oluşturulacak özel gruplar aşağıdaki görevleri üstleneceklerdir :

a) Komite tarafından kendisine havale edilecek sorunları incelemek,

b) Anlaşmazlığa taraf olanlarla danışmalarda bulunmak ve onlara, karşılıklı tatmin edici bir çözüme varmaları için tüm imkânları sağlamak, ve

c) Bu Anlaşma hükümlerinin uygulanmasıyla ilişkileri ölçüsünde anlaşmazlığa neden olan olayları açıklamak ve Komiteye, tavsiyelerde bulunması veya sorunu karara bağlamasında yardımcı olacak bulguları ortaya çıkarmak.

2. Komite Başkanı, özel grupların kuruluşunu kolaylaştırmak için, gümrük kıy-
meti sorunlarını bilen ve ticarî ilişkiler ve ekonomik gelişme konularında tecrübeli devlet memurlarının gayri resmî bir listesini hazır bulunduracaktır. Devlet memuru olmayan kişilerde bu listede yer alabileceklerdir. Bu çerçevede bütün Taraflar, her yılın başında, bu görevi deruhte etmesini arzu ettikleri bir veya iki hükümet uzmanının ismini Komite Başkanına bildirmeye davet edileceklerdir. Bir özel grup kurulduğunda, Başkan, ilgili Taraflarla istişarelerde bulunduktan sonra grubun tesisini takip eden yedi gün içerisinde bu özel grubu oluşturacak tercihan devlet memuru üç veya beş üyeyi önerecektir. Doğrudan ilgili Taraflar Başkan tarafından belirlenen özel grubun üyeleri hakkında görüşlerini yedi iş günü içerisinde bildirecekler ve zorlayıcı sebepler dışında bu belirlemeye itiraz etmeyeceklerdir.

Hükümeti bir anlaşmazlığa taraf olan ülkelerin uyruklularından hiçbirisi, bu anlaşmazlıkla ilgili özel gruba üye olamayacaklardır. Özel grupların üyeleri, bir hükümet veya kuruluşun temsilcileri olarak değil, kişisel planda hizmet vereceklerdir. Dolayısıyla, hükümetler ve kuruluşlar bunlara, özel grubun inceleyeceği soruna ilişkin talimat vermeyeceklerdir.

3. Her özel grup çalışma usûllerini bizzat kendisi tespit edecektir. Bir sorunda esaslı bir çıkarı bulunan ve bunu Komiteye bildiren tüm Taraflar görüşlerini dile getirme imkânına sahip olacaklardır. Her özel grup uygun göreceği tüm kaynaklara başvurabilecek; bunlardan bilgi alabilecek ve teknik bilgiler isteyebilecektir. Özel grup, bir Tarafın yargı alanına giren bir kaynaktan bu gibi bilgi veya teknik görüş istemeden önce, bu Tarafın hükümetini durumdan haberdar edecektir. Tüm Taraflar, bir özel grup tarafından uygun ve gerekli görülen bütün bilgi isteklerine en kısa sürede ve eksiksiz cevap vereceklerdir. Bir özel gruba verilen gizli bilgiler, bu bilgileri veren kişi veya hükümetin sarîh izni olmadan açıklanmayacaktır. Bu bilgiler bir özel gruptan istenildiği, ancak grubun bunları açıklama yetkisi olmadığı hallerde, bu bilgileri veren kişi veya hükümetin izniyle, gizli olmayan bir özet hazırlanacaktır.

4. Eğer bir anlaşmazlığın Tarafları tatmin edici bir çözüme varamazlarsa, özel grup bulgularını yazılı olarak sunacaktır. Özel grubun raporu normal olarak bu bulguların dayandığı mantığı da ihtiva etmelidir. Taraflar arasında bir çözüme ulaşıldığı taktirde, özel grup, raporunda, sorunu kısaca açıklamak ve bir çözümün bulunduğunu belirtmekle yetinebilecektir.

5. Özel gruplar, teknik düzeyde sorunlar ihtiva eden problemleri incelemek için Teknik Komitenin, bu Anlaşmanın 20 nci maddesinin 4 üncü paragrafı çerçevesinde yayınlanmış olabilecek bütün raporlarını hesaba katacaklardır.

6. Özel gruplar için gerekli olacak zaman süresi, ele alınacak konuya göre değişecektir. Özel gruplar bulgularını ve gerekiyorsa tavsiyelerini, gereksiz gecikmeden kaçınarak normal olarak özel grubun kurulmasından itibaren üç aylık bir süre içerisinde Komiteye vermeye çaba göstereceklerdir.

7. Bir anlaşmazlığa taraf olanlar arasında karşılıklı tatminkâr bir çözüme ulaşmayı teşvik etmek ve bu tarafların görüşlerini alabilmek için, her özel grup önce raporun tamamlayıcı kısmını ilgili Tarafalara sunacak, sonra da anlaşmazlığa taraf olanlara Grubun vardığı sonuçları veya bu sonuçların bir özetini, diğer bütün Tarafalara gönderilmesinden makul bir süre önce sunacaktır.

ANLAŞMAYA KONULACAK REZERVLER

1. Anlaşmanın 21 inci Maddesinin 1 inci paragrafı uyarınca Türk Hükümeti Anlaşma hükümlerinin uygulanmasını 5 yıllık bir süre için ertelemektedir.

2. Anlaşmanın 21 inci Maddesinin 2 inci paragrafı uyarınca Türk Hükümeti 1 inci Maddesinin 2 (b) (iii) paragrafı ve 6 ncı Maddenin uygulanmasını, bu Anlaşmanın diğer tüm hükümlerinin uygulanmaya konulduğu tarihten itibaren 3 yıllık bir dönem için ertelemektedir.

3. Protokolün 4 üncü paragrafı uyarınca Türk Hükümeti, Anlaşmanın konuya ilişkin 4 üncü Maddesi hükmünü, 5 inci ve 6 ncı Maddelerin uygulamaya önceliğinin değiştirilmesi talebinin ancak Türk gümruk yetkililerince kabulü şartıyla uygulanabilmesine karar verme hakkını saklı tutar.

4. Protokolün 5 inci paragrafı uyarınca, Türk Hükümeti Anlaşmanın 5 inci Maddesi 2 nci paragrafının, (b)talatçı talep etsin ya da etmesin, bu Maddeye ilişkin not hükümlerine uygun olarak uygulanmasına karar verme hakkını saklı tutar.